Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

Қишлоқ ҳақиқати

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг газетаси

ГАЗЕТА 1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

27 ОКТЯБРЬ, 1982 ЙИЛ, ЧОРШАНБА № 244 (2.650). Баҳоси 3 тийин.

СССР 60 йиллигига зарбдор ҳафталиклар

СССРнинг шонли 60 йиллиги — кўп миллатли мамлакатимиз халқларининг улуғ байрамидир. Республикамиз меҳнаткашлари шу қутлуғ сана шарафига давом этаётган зарбдор ҳафталикларда совет кишиларига хос ғайрат ва шижоат кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар.

25 октябрдан бошланган эллик биринчи зарбдор ҳафталик серқуёш диёримиз —Совет Ўзбекистонига бағишланади. Дала ва фермаларимизнинг марди-майдонлари бу ҳафталикни ҳам зарбдор меҳнат билан нишонлашга аҳд-паймон қилганлар.

ХИРМОНИМИЗ ЯНАДА ЮКСАЛАДИ

Элликқалъа районидаги қўриқ «Октябрь 60 йиллиги» совхози давлатга пахта топшириш йиллик планини бажарди. Қабул пунктларига 6380 тонна юқори сорт «оқ олтин» топширилди. Ҳосилдорлик 34 центнерни ташкил этди. Хўжалик заршунослари умумий ҳосилни 8000 тоннага етказиш мажбуриятини қабул қилдилар.

Совхозимиз Қорақалпоғистон автоном республикасидаги юқори ҳосилли хўжаликлардан бири ҳисобланади. Бизда илғор, тажрибали пахтакорлар кўп. Уларнинг бой тажрибасини совхоз дирекцияси, партия ташкилоти кенг оммалаштиришга, фан-техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишга катта аҳамият бераётганлиги туфайли об-ҳаво қандай келишидан қатъий назар йил сайин пахта ҳосилдорлигини ошириб беришга эришяпмиз.

Бу йил ҳам шундай бўлди. Сув танқислигига қарши омилкорлик билан иш юритган пахтакорларимиз барча майдонларда юқори ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдилар. Пахтамиз ҳар йилгидан деярли 8—10 кун илгари очилганлиги туфайли теримни ҳам барвақт, юксак уюшқоқлик билан бошладик. Кун сайин терим суръатини оширa бориб энг долзарб дамларда йиллик планнинг 6—7 проценти миқдорида «оқ олтин» тайёрлашга эришдик. Суръатни сусайтирмаганимиз сабабли йиллик план муддатидан илгари бажарилди.

Топширилаётган хом ашёнинг юқори сифатли бўлишига катта эътибор берилди. Чунки биринчи сорт пахта қанча кўп бўлса ишчиларимизнинг даромади баракали, совхозимиз экономикаси эса мустаҳкам бўлади. Шу сабабли барча теримчи ва механизаторлар ўртасида олиб борилган сиёсий, ташкилий ва тарбиявий ишларнинг ҳаммаси ана шу мақсадга қаратилди. Социалистик мусобақа шартларининг бажарилиши текширилаётганда терилган пахта миқдори билан унинг сифатига алоҳида эътибор бердик.

Ҳар бир бригада, ҳар бир механизатор, ҳар бир теримчи СССРнинг 60 йиллиги шарафига зиммаларига конкрет мажбуриятлар қабул қилишган. Ана шу юксак мажбуриятларни бажариш йўлида йиғим-теримни сусайтирмаслик, қуёшли кунларнинг ҳар бир дақиқасидан унумли фойдаланишга ҳаракат қиляпмиз.

Республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатини совхозимиз заршунослари шу куннинг асосий иш программаси деб қабул қилдилар. **«Бугун биз ҳаммамиз —пахтакорлармиз!» деган сўзларнинг ватанпарварлик аҳамиятини чуқурроқ тушуниб олиш, пахта теримида бевосита ёрдам бериш, шу тариқа ҳар бир колхоз ва совхоз, ҳар бир район ва область қабул этган мажбуриятлар бажарилишини таъминлаш, камида 6 миллион тонна «оқ олтин» териб олиш — ҳар бир кишининг энг биринчи бурчидир»**, дейилади Мурожаатда. Дарҳақиқат бизнинг бурчимиз пешона тери эвазига етиштирган ҳосилимизнинг бирор мисқолини ҳам нобуд қилмай териб топширишдан иборат. Шуни назарда тутиб барча ишчи кучи, терим воситаларини мавсумни жадаллик билан давом эттиришга сафарбар этдик. Кунига мажбурият ҳисобига йиллик планнинг 2,5—3 проценти миқдорида пахта тайёрланмоқда. Терилган хом ашё «дала-бункер-тележка-пахта пункти» узлуксиз конвейери асосида тайёрлов пунктларига жўнатилаётир.

Ҳар доимгидек теримда механизаторлар байроқдорлик қилишяпти. Ҳар бир машина билан кунига ўртача 3—4 тоннадан пахта терилмоқда. Шу кунгача ўз агрегатлари бункеридан 350—430 тоннадан сифатли «оқ олтин» тўккан Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Искандар Каландаров, Жумабой Ражабов, Хожибой Ўрунов, Норбой Ражабов, Абдураҳим Жуманиёзов, Самандар Оллобергановлар ўз агрегатларини юксак унум билан ишлатиб бу кўрсаткични 5—6 тоннага етказишмоқда. Махсус кўчма устахоналар машиналарга даланинг ўзида хизмат кўрсатяпти. Далада ишлаётганларнинг унумли ишлари ва мароқли дам олишлари учун барча шароитлар яратилган. Кундалик зарур моллар билан савдо қилувчи автолавкалар ҳар бир бригаданинг дала шийпонида навбатма-навбат савдо қиляпти. Медицина ходимлари ҳам пахтакорларнинг хизматига шай. Шу сабабли барча бир жону бир тан бўлиб пахтазорда фидокорона тер тўкмоқда.

Ишни яхши ташкил этган, машиналар қувватидан оқилона фойдаланаётган пешқадам бригадаларнинг коллективлари барчага ўрнак бўлишмоқда. Амат Наримбетов, Машариф Отаев, Ибодилла Холмуродов, Қурбонбой Давлатов, Раҳим Ражабов каби уста пахтакорлар етакчилик қилаётган бригадаларда ҳосилдорлик 42—45 центнердан ошиб кетди.

Партия ва ҳукуматимизнинг Мурожаати эълон қилингандан сўнг барча бригадаларда йиғилиш ўтказилди. Заршунослар ўз имкониятларини ҳисоблаб қўшимча мажбуриятлар қабул қилдилар. Ана шулар асосида давлатга қўшимча 1200 тонна «оқ олтин» етказиб беришга аҳд қилдик. Юксак марраии эгаллаш учун ҳосилнинг сўнгги граммларигача териб олишга ҳаракат қиляпмиз. Бу СССРнинг 60 йиллик тўйига совхозимиз пахтакорларининг совғаси бўлади.

А. ТОЖИЕВ.

Элликқалъа районидаги «Октябрь 60 йиллиги» совхозининг директори.

ЎЗБЕКИСТОН САНОАТИНИНГ РАПОРТИ

Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармаси ҳабар беради: республика саноат корхоналарининг коллективлари СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириб, маҳсулот реализация қилиш ва буюмларнинг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш юзасидан 1982 йил январь — октябрь ойлари планини 25 октябрь куни бажардилар.

Кўмир, нефть, газ қазиб олиш, машинасозлик маҳсулотининг бир қанча турларини, минерал ўғит, пайпоқ, трикотаж буюмлар, чарм пойабзал, қаймоғи олинмаган сут маҳсулоти ва бошқа хил маҳсулотлар ишлаб чиқариш юзасидан январь — октябрь ойлари планининг ошириб бажарилиши кутилмоқда.

(ЎзТАГ).

МЕҲНАТ ЗАФАРИ

Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министрлиги саноат корхоналарининг коллективлари СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириб, реализация қилинадиган маҳсулот ҳажми юзасидан ўн ойлик планни 25 октябрда бажардилар.

Пландан ташқари 17 миллион сўмлик кўп маҳсулот реализация қилинади.

(ЎзТАГ).

Совет Иттифоқи меҳнаткашлари! Илғор ишлаб чиқариш тажрибасини, меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг самарали формаларини жорий этингиз!

Қизил байроқли коллективларга, беш йиллик гвардиячиларига шон-шарафлар!

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ЧАҚИРИҚЛАРИДАН.

Ленин йўли районидаги Ленин номли совхозда энг яхши механик-ҳайдовчилар ҳақида гап боргудек бўлса, ҳамкасблари Хурсанд Биноев номини фахр ва ғурур билан тилга олишади. «Пўлат от» суворийлари ўртасидаги социалистик мусобақада пешқадамлик қилаётган бу техника жиловкори ҳозирга қадар 560 тоннадан ортиқ дурдона териб, хўжалик пахта хирмонига салмоқли улуш қўшди. У яна 60 тонна жавоҳир териб бериш юзасидан ўз зиммасига юксак мажбурият олди.

СУРАТДА: пешқадам механизатор Х. Биноев.

И. Хўжаев фотоси. (ЎзТАГ).

КАРТОШКАКОРЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

Ховос районидаги «Иваново» совхозидан Абдусамат Бошодиев бригадаси мавсум бошидан буён иккинчи марта картошка ковлаб олди: ҳар гектар ердан 120 центнер кечки картошка йиғиштириб олинди.

Бунгача эса бригада эртаги картошкадан мўл ҳосил йиғиштириб олган эди. Ҳозир бу бригада хўжаликда ҳосилдорлик жиҳатидан пешқадамлик қилмоқда. Деҳқонлар Мирзачўл шароитида картошкачиликда юқори натижаларга эришиш мумкин эканлигини амалда исбот қилдилар.

(ЎзТАГ мухбири).

ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТ — ВАТАНПАРВАРЛАРНИ ТАРБИЯЛАБ ЕТИШТИРАЙЛИК

«Эътиқодли интернационалист — ватанпарварларни тарбиялаб етиштирайлик» номли китоб нашр қилинди. Бу асар «Етук социализм шароитида миллий муносабатларнинг ривожи. Ватанпарварлик ва интернационализм руҳида тарбиялаш соҳасидаги тажрибалар ва проблемалар» деган мавзуда 1982 йил 28—30 июнда Ригада ўтказилган Бутуниттифоқ илмий-амалий конференция материаллари асосида тайёрланган.

Китобда ўртоқ Л. И. Брежневнинг конференция иштирокчиларига йўллаган табрикномаси, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети секретари Б. Н. Пономаревнинг «Ривожланган социализм босқичида КПССнинг ленинча миллий сиёсати ва унинг халқаро аҳамияти» мавзуидаги доклади ва бошқа материаллар киритилган.

Китобни сиёсий адабиёт нашриёти чиқарди.

(ТАСС).

СССР ТАШКИЛ ЭТИЛГАНЛИГИНИНГ 60 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНДИ

26 октябрь куни Тошкентда «СССР халқлари ленинча дўстлиги ғояларини пропаганда қилиш ва меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялаш соҳасида оммавий ахборот воситаларининг роли» мавзуида СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган илмий — амалий конференция ўтказилди.

Конференция қатнашчилари — Ўзбекистон Журналистлар союзи, республика газеталари, Ўзбекистон ССР телевидение ва радиоэшиттириш Давлат комитети раҳбарларининг, олимларнинг докладлари ва нутқларида КПСС XXVI съезди қарорлари ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг Тошкентдаги тантаналарда сўзлаган нутқларида берган кўрсатмалари асосида Совет кишиларини интернационал руҳда тарбиялашда оммавий ахборот воситалари ходимларининг вазифалари кўриб чиқилди. Совет турмуш тарзини, республикаларнинг қардошлик ҳамкорлигини матбуотда, радио ва телевидение орқали пропаганда қилиш масалаларига катта эътибор берилди.

(ЎзТАГ).

Республика матбуот маркази хабар қилади

ҒАНИМАТ ФУРСАТ— ОЛТИНДАН ҚИММАТ

Ўтган куни республика бўйича 35.566 тонна пахта тайёрланди ва унинг 23.867 тоннаси машиналар ёрдамида териб олинди. Бир кунда 3.641 тонна ингичка толали пахта тайёрлашга эришилди.

Мавсум бошидан буён 4.795.437 тонна «оқ олтин» тайёрланди, машиналар ёрдамида 2.530.180 тонна хом ашё териб олинди. Ипак пахта хирмонининг салмоғи 370.167 тоннага етди.

Қашқадарё

Ульянов райони заршунослари ингичка толали пахта тайёрлаш юзасидан қабул қилган социалистик мажбуриятни шараф билан бажардилар. Район бўйича қабул пунктларига 25 минг тонна олий нав пахта топширилди. Ҳосилдорлик гектар бошига 35 центнерни ташкил этди. Эришилган меҳнат зафарига 15,- 19,- «Партия XX съезди», «Қашқадарё» совхозларининг деҳқонлари салмоқли ҳисса қўшдилар. Район меҳнаткашлари давлатга яна 10 минг тонна ипак пахта топширишга қарор қилдилар.

Қамаши районидаги **Калинин номли совхозда ҳам йиллик пахта тайёрлаш плани удданланди. Хўжалик азаматлари ҳар гектар ердан 35,5 центнердан ҳосил кўтариб, давлатга 4.072 тонна хом ашё топширишди.** Совхоз заршунослари ялпи хирмонни 4.600 тоннага етказиш учун курашмоқда.

Гагарин районидаги ипак пахта етиштиришга ихтисослашган **А. Набиев номли совхозда ҳам йиллик план бажарилди. Совхоз коллективи қабул пунктига 7.665 тонна ипак пахта топширди.** Механизаторлар ана шу ҳосилнинг 83 процентини агрегатлар бункеридан бўшатишди.

Хўжалик азаматлари республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатига жавобан ҳосилдорликни 41,6 центнерга етказиб, Ватанга яна 2,5 минг тонна олий нав пахта топшириш мажбуриятини қабул қилдилар.

Жиззах

Жиззах районидаги **Ленин номли совхоз пахтакорлари йиллик планни бажаришди, 920 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32,6 центнердан ҳосил кўтарилди ва эл хирмонига 3.000 тонна дурдона армуғон этилди.** Ҳозир хўжаликдаги 12 бригада оширилган социалистик мажбурият ҳисобига пахта топшираётир. Совхоз коллективи ялпи ҳосилни 4.000 тоннага етказиш учун курашмоқда.

Андижон

Москва районидаги **«Ленинизм» колхозида олти бригада коллективи социалистик мажбуриятни уддалади.** Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. Қўчқоров, Ғ. Худойбердиев, С. Тожибоев, А. Ҳакимов, М. Ўтбосаров, У. Тожибоев ўртоқлар бошлиқ бригадаларда гектаридан 40,5 центнердан ҳосил кўтарилди. Об-ҳаво ноқулай бўлишига қарамай бу коллективларда терим суръати сусаймаётир. Улар ҳар куни йиллик планга нисбатан 1,5 процент миқдорида пахта тайёрлашга эришмоқдалар. Пешқадам коллективлар ҳосилдорликни 50 центнерга етказишни кўзлашмоқда.

Қўрғонтепа матлубот союзининг **бухгалтери Акрамжон Муродов меҳнат отпускасини пахта йиғим-теримида ўтказмоқда.** У «Савай» совхози далаларида меҳнат қилиб, «Ўзбекистон» машинаси бункеридан 100 тоннадан зиёд хом ашё бўшатди. А. Муродов кунига 4—5 тонна пахта теришга эришаётир.

Самарқанд

Оқдарё районидаги «Даҳбед» совхозининг **Ҳафиза Нурмуродова бошлиқ бригадасида ҳосилдорлик биринчи марта 30 центнерга етди.** Бригадирнинг ўзи машинада 110 тонна хом ашё терди. Пешқадам коллектив ҳар гектар ердан яна беш центнердан ҳосил йиғиб-териб олиш мажбуриятини қабул қилди.

Сурхондарё

Термиз районидаги **«Октябрь 40 йиллиги»** ва Ангор районидаги **Куйбишев номли колхозларнинг меҳнаткашлари йиллик топшириқни бажарганликлари тўғрисидаги рапортга имзо чекдилар.** «Октябрь 40 йиллиги» колхозида 32,5 центнерни, Куйбишев номли колхозда, 37,5 центнерни ташкил этди.

Бухоро

Нариманов номли колхоз деҳқонлари Ромитан районида биринчи бўлиб, йиллик планни уддаладилар. Колхоз заршунослари ҳар гектар ердан 41 центнердан ҳосил кўтариб, қабул пунктларига 5.600 тонна юқори сифатли хом ашё топширдилар. Хўжалик меҳнаткашлари республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатига жавобан ўз мажбуриятларини қайта кўриб чиқдилар ва ҳосилдорликни 51 центнерга, ялпи ҳосилни эса 7.000 тоннага етказишга қарор қилдилар.

Свердлов номли колхоз Свердлов районида биринчи бўлиб йиллик планини бажарди. Бу хўжалик давлатга 5.200 тонна дурдона топширди. Улар яна 1.000 тонна пахта тайёрлаш мажбуриятини қабул қилишди.

Наманган

«Бугун — ҳаммамиз пахтакормиз» — **Наманган қишлоқ хўжалик техникумининг талабалари Поп районидаги «Навбаҳор» совхози далаларида ана шундай шиор остида меҳнат қилмоқдалар.** 25 октябрь куни улар социалистик мажбуриятни бажарганликлари тўғрисида рапорт бердилар. Техникум ўқувчилари эл хирмонига 1.300 тонна хом ашё топширдилар. Ҳар бир теримчи ҳисобига ўртача 2.300 килограмм пахта тўғри келди. Бўлажак мутахассислар яна 300 тонна хом ашё теришга қарор қилдилар.

Фарғона

Охунбобоев районидаги **«Октябрь 50 йиллиги» колхози деҳқонлари давлатга 2.114 тонна «оқ олтин» топшириб, йиллик планни ниҳоясига етказдилар.** Хўжалик пахтакорлари яна 1.000 тонна хом ашё тайёрлаш мажбуриятини қабул қилишди.

Бувайда районидаги «Қўштепа» совхозининг қўриқ ерларидан дастлабки ҳосил **йиғиштириб олинди.** Чўлқуварлар давлатга 265 тонна хом ашё топшириб, йиллик планни уддаладилар.

Хоразм

Янгиариқ районидан пахта тайёрлаш йиллик плани бажарилганлиги тўғрисидаги дастлабки рапорт олинди. Бу рапортга имзо чеккан **Киров номли колхоз деҳқонлари ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил кўтариб, қабул пунктларига 4.000 тонна «оқ олтин» топширдилар.** Ана шу ҳосилнинг 2.780 тоннаси машиналар ёрдамида териб олинди.

Қўшкўпир районидаги **«Коммунизм» колхози пахтакорлари ҳам йиллик планни уддаладилар.** Улар эл хирмонига 2.940 тонна «оқ олтин» топширдилар.

Сирдарё

Ворошилов районидаги **«Социализм» совхозида машинада пахта териш плани бажарилди. Дала гвардиячилари агрегатлар бункеридан 7.178 тонна хом ашё бўшатдилар.** Парда Дадаев, Жўра Солиев, Ҳазрат Неъматов, Қурбонбой Исроилов сингари механизаторларнинг ҳар бири 130—160 тоннадан дурдона тердилар.

Боёвут районидаги «Боёвут» совхоз-техникумининг **Йўлдош Маллаев бошқарувчилик қилаётган бўлимида пахта тайёрлаш йиллик плани бажарилди.** Бўлим азаматлари давлатга 2.084 тонна «оқ олтин» топширдилар. Ҳосилдорлик ўртача 34,2 центнерни ташкил этди. Ялпи ҳосилнинг 80 проценти машиналар ёрдамида териб олинди. Эндиликда коллектив 40 центнерлик марраии эгаллаш учун курашмоқда.

ҚҚАССР

Элликқалъа районидаги ўн уч хўжаликнинг ўн биттасида пахта тайёрлаш йиллик плани бажарилди. Олти хўжалик эса социалистик мажбуриятини ҳам уддаладн. Калинин номли ва «Қирққизобод» колхозларининг меҳнаткашлари ҳосилдорликни 60 центнерга етказиш учун курашмоқдалар. Бу хўжаликларда ҳозирнинг ўзидаёқ ҳар гектар ердан 52 центнердан ҳосил кўтарилди.

Беруний районидаги **«Ленинизм» ва Киров номли колхозлар давлатга пахта топшириш йиллик планини бажардилар.** Хўжаликларнинг ҳар бири эл хирмонига тегишли равишда 3.100 ва 4.400 тонна пахта топширди.

Тошкент

Оққўрғон районидаги **Воинцев номли колхозда йиллик план бажарилди. Хўжалик деҳқонлари эл хирмонига 4.900 тонна хом ашё топширдилар. Ана шу ҳосилнинг 4.200 тоннаси машиналар бункеридан бўшатилди.** Ҳосилдорлик гектарига 35 центнерни ташкил этди. 4.300 тонна хом ашё биринчи сортга топширилди. Хўжалик деҳқонлари яна 600 тонна пахта тайёрлашга аҳд қилдилар.

Улкан хирмон учун

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 26 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

ТОШКЕНТ	0,25	106,16	0,14	102,74
Хоразм	0,61	97,04	0,80	84,86
ҚҚАССР	0,94	93,27	0,95	79,96
Бухоро	0,58	91,30	0,43	36,86
Навоий	0,41	85,93	0,36	60,27
Сурхондарё	0,63	83,43	0,22	54,34
Сирдарё	0,29	79,43	0,09	80,85
Жиззах	0,55	75,58	0,20	71,38
Наманган	0,19	73,83	0.16	48,64
Қашқадарё	0.94	73,57	1,20	57,19
Андижон	0,36	73,,22	047	53,33
Самарқанд	0,82	71,89	1,23	59,68
Фарғона	1,02	69,12	1,48	50,89
Республика бўйича	0,61	81,42	0,61	64,55
Шу жумладан ингичка толали пахта.				
Навоий	0,86	122,27	0,36	91,00
Сурхондарё	0,78	100,85	0,35	79,75
Бухоро	1,17	86,24	1,25	12,67
Наманган	0,24	86.10	0,40	33,33
Қашқадарё	1,22	82,04	1,19	49,12
Республика бўйича	0,93	94,91	0,66	66,40

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

КИСЛОВОДСК ШАҲРИДАГИ «ЎЗБЕКИСТОН» САНАТОРИЙСИНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Республика меҳнаткашларининг соғлиғини сақлаш ва мустаҳкамлаш соҳасидаги муваффақиятлари учун ва ташкил этилган кунига 50 йил тўлиши муносабати билан Кисловодск шаҳридаги **«Ўзбекистон»** санаторийси Ўзбекистон ССР Олий Советининг Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси И. УСМОНХЎЖАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари

Г. ҲАЙДАРОВА.

Тошкент шаҳри.
1982 йил 26 октябрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республика меҳнаткашларининг соғлиғини сақлаш ва мустаҳкамлаш соҳасидаги хизматлари учун ва Кисловодск шаҳрида «Ўзбекистон» санаторийси ташкил этилган куннинг 50 йиллиги муносабати билан бўлим мудири Лилия Александровна **Сахарова**, санаторий врачи Ольга Ивановна **Чудинова** ўртоқларга **«Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач»**; Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети фан ва ўқув юртлари бўлими секторининг мудири ўртоқ Акрам Жумаевич **Нарзиевга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган соғлиқни сақлаш ходими»** фахрий унвонларини берди.

Санаторий ходимларидан бир группаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

Ўзбекистон—Ноқоратупроқ зонага

ЖИЗЗАХ ДАСТХАТИ

Владимир области «Призив» газетасининг сентябрь ойи сонларидан бирида қуйидаги меҳнат рапорти босилиб чиқди:

«Партия XXVI съезди қарорларини ҳаётга изчил тадбиқ этаётган «Узспецводмеханизация» трестининг Жиззах ихтисослашган механизациялашган кўчма колоннаси коллективи амалдаги йил планини муддатидан олдин 101,7 процентга адо этди. Кўчма колонна коллективи Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллиги нишонланадиган кунгача планга қўшимча 250 минг сўмлик пудрат ишларини амалга оширишга азму-қарор қилишди.

Н. КАНДАЛОВ, Жиззах ихтисослашган механизациялашган кўчма колоннаси бошлиғи.

В. КУЗНЕЦОВ, бошланғич партия ташкилоти секретари.

Л. ИШХАНОВА, касаба союз комитетининг раиси».

...Биз ўтирган шаҳар ташқарисига қатнайдиган поезд эрта тонгда Тума станцияси томон йўл олди. Яшил йўлак бўйлаб олға шитоб билан интилаётган поезд вагонида ўтириб атрофга суқланиб тикиламан. Эндигина олтин куз нусхи ураётган гўзал рус ўрмонлари кишида ажиб бир ҳис уйғотади. Таниқли рус ёзувчиси К. Паустовский асарларида куйланган ажиб манзаралар кўз олдимда намоён бўлади. Ана машҳур Мешора ҳам ортда қолди. Вақт ўтганини сезмайсан киши. Поезд Тума станциясига икки бекат етмасдан кишини ҳеч бир нарсаси билан ўзига жалб этмайдиган Курлово станциясига келиб тўхтади. Худди мана шу станцияга яқин жойда қардошлик қонуни билан Ноқоратупроқ зонани ўзлаштиришга келган жиззахлик бунёдкорларнинг бош штаби жойлашган.

Кўчма колонна бошлиғи Николай Михайлович Кандаловни қудратли техникалар турадиган машина паркидан топдим. Танишамиз. Шу пайтда секретарь қиз меҳнат рапорти эълон қилинган янги газета сонини олиб келиб қолди.

— Йиллик планнинг ҳажми қанча эди?

— Бор-йўғи 300 минг сўм,— деди кулимсираб Николай Михайлович.

Унинг кулимсираб гапирганини тушунса бўлади. Чунки мазкур кўчма колонна азаматларининг бу ерда амалга оширган иш ҳажми улар Жиззах чўлида бажарган ишлари олдида камдек туюлади. Бироқ ўша озгинагина иш ҳажмининг бажарилишига ҳам осонликча эришилгани йўқ.

Курловога апрель ойининг бошларида кўчма колонна бошлиғи, бир нечта инженер-техник ходим билан бирга 20 та механизатор келишди. Бироқ техника ҳали йўқ эди. Шу боисдан Ноқоратупроқ зонага келган жиззахликларнинг аксарияти ишни командировкага боришдан бошлашди. Уларнинг бири Могилевга бошқаси Минскка яна бири эса КаМАЗга йўл олишди. Қолганлари эса Владимир областининг «Асерховский» совхозига жойлаша бошлашди. Чунки улар бу ерда 3 миллион кубометр сиғимга эга бўлган сув омбори қуришади. Шу боисдан бу ерда вақтинчалик мелиораторлар шаҳри тиклана бошланди: вагонлар ўрнатилди, сув олиб келинди. Электр линияси ўтказилди. Кўчма ремонт устахонаси қурилди. Шунингдек, бошқа кундалик ишлар учун зарур бўлган бир қатор ишлар амалга оширилди.

Техника етиб келгандан сўнг иш изга туша бошлади. Апрель ойида 20 минг сўмлик иш амалга оширилган бўлса, май ойида бу кўрсаткич 60 мингни ташкил этди. Июнь ойида эса 85, июлда 110 минг сўмликдан ортиқ иш бажарилди.

Курлово станцияси яқинида Ленин номли колхоз жойлашган. Мазкур хўжаликнинг ҳозирча бирон-бир соҳа бўйича номи чиқмаган. Лекин колхоз раиси Александр Николаевич Макаровни Владимир областида яхши билишади. Яқинда Ноқоратупроқ зона бўйлаб агроном ака-ука Макаровларнинг ажойиб почини ҳақида хушхабар тарқалди. Уч коммунист ўз ташаббуслари билан қолоқ хўжаликларга ўтиб ишлаб илғорлар қаторига олиб чиқиш истагини билдиришди.

Александр Николаевич бошчилик қилаётан колхознинг экин майдонларида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш бир қатор қийинчиликлар туғдиради. Табиат бу жойларнинг рельефни шундай «планлаштирганки» хўжалик территориясидаги аксарият экин майдонларида трактор ва комбайнлар юра олмайди. Қир-адир ва ботқоқликдан иборат майдонларда картошка ва буғдой етиштиришнинг ўзи бўладими.

Россиянинг барча ўрта полосасида бўлгани каби бу ерда ҳам экин майдонлари суғорилмайди. Ҳамма нарса об-ҳавога, ёғингарчиликнинг қандай бўлишига боғлиқ. Маълумки, об-ҳаво деҳқонни ҳамма вақт ҳам эркалайвермайди. Қишлоқ хўжалик экинларини суғориш эҳтиёжи бўлмаган пайтларида керагидан ортиқ ёмғир ёғиб, сув керак пайтида эса бир томчи ҳам ёғмаслан деҳқонларга қўшимча қийинчилик келтиради. Бундан ташқари анча майдонлар қир-адирликдан иборат бўлганлиги туфайли ёққан ёмғир сойга тўпланади. Натижада қир-адирликларнинг юқори қисмидаги экинзорлар қуриб паст қисмидаги ҳосил чириб нобуд бўлади. Демак мазкур хўжаликдаги экин майдонларини капитал текислаш йўли билан меҳнаткашлар ишини енгиллаштириш, техникадан унумли фойдаланиш, қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил олиш мумкин.

Ака-ука Макаровларнинг ажойиб ташаббуси ҳақида Жиззах ихтисослашган механизациялашган кўчма колонна механизаторлари ҳам эшитишганди, албатта. Чўлқуварларга хос ажойиб фазилат жиззахликларни бу ажойиб ташаббусни қўллаб-қувватлашга ундади. Мазкур хўжаликда иш бошлашдан аввал Н. Кандалов кўчма колоннанинг бош инженери Ш. Шоназаров билан колхозга келишди. Улар колхоз раиси билан биргаликда далаларни айланишди. Жуда кенг майдонни эгаллаб, фойдаланилмай ётган қир-адирликка келиб тўхташди. Николай Михайлович бироз ўйланиб туриб, кутилмаганда шундай деди:

— Биласизми раис, агарда тепаликларни текислаб тупроғини сойга томон сурсак, яхшигина экин майдони бўлади.

— Бунинг имкони бормикин, — деди ишонқирамай А. Макаров. — Массивни биз ташландиқ жой деб ҳисоблардик. Ўзлаштириш ҳақида ўйлаб ҳам кўрмаганмиз. Бу ерга техникани келтиришнинг ўзи даргумон.

— Сиз нима деб ўйлайсиз, инженер? — деди жавоб ўрнига Кандалов Шоназаровга қараб.

— Ахир Арнасой, Фориш районларидаги тоғ бағри майдонларни ўзлаштираётган механизаторларимиз худди шундай ишларни амалга оширишяптику, — деди Шомансур. — Бунинг унчалик мураккаб жойи йўқ. Бундай қир-адирликларни ўзлаштириш механизаторларимиз учун таниш иш.

Уччовлон массивни айланиб чиқишиб, тахминан 300 гектар ерни ўзлаштириш мумкин деган хулосага келишди.

— Бу деярли бутун бир колхоз-ку, — деди ўйчан ҳолда раис. — Демак, техникани олиб чиқамиз.

Бир неча кундан сўнг массивда тракторларнинг гуриллаган овози эшитила бошлади. Жиззахликлар қўриққа ҳужум бошлашди. Шу кунгача улар ўзлаштириб, қишлоқ хўжалик оборотига киритган майдон 50 гектардан ошиб кетди. Кўчма колонна мелиораторлари келгуси йил баҳоригача Ленин номли колхоз меҳнаткашларига яна 100 гектар майдонни ўзлаштириб беришга сўз беришди.

«Асерховский» совхози. Амалдаги беш йилликнинг охирига бориб, мазкур хўжалик территориясида сунъий денгиз бунёд этилади. Иттифоқимиз картасида иккинчи Жиззах сув омбори пайдо бўлади: биринчиси Сангзор дарёсида қурилган бўлса, иккинчиси Вежболов дарёсида тикланади. Жиззахликлар бунёд этаётган ҳар иккала сув омборининг оралиғи 3 минг километрдан ортиқроқдир. Бу ерда бунёд этилаётган сув омбори унчалик катта эмас. Тўғоннинг баландлиги ҳам бор-йўғи 12 метр бўлади. Бироқ...

Сув омбори қуришни бошлашни ўзи бўлмади. Айниқса тўғоннинг заминини тиклаш оғир кўчди. Чунки торф механизмларни бемалол ишлатишга имкон бермасди. Қудратли техникалар у ёқда турсин, ҳатто енгил машиналар ҳам торф устида чайқалиб турарди. Ана шундай оғир шароитда иш бошлаган жиззахлик бунёдкорлар тўғон қурилишида қаҳрамонлик кўрсатиб меҳнат қилишди. Дастлаб 60 минг кубметр торф самосваллар ёрдамида ташиб чиқарилди. Унинг ўрни тупроқ билан тўлдириб, зичлаштирилди. Тўғон қурилиши учун мустаҳкам замин яратилди.

Биз «Асерховский» совхозида бўлганимизда 700 метр узунликдаги тўғон 2 метр баландликка кўтарилган экан. Гидротехник ускуналар жадал суръатларда ўрнатиларди. Кузнинг ёғингарчилик келишига қарамай, механизаторлар вақтдан ўзиб ишлашар, кунлик план-топшириқлар ошириб уддаланарди. Сув омбори қурилиши графикдан олдинда борарди.

Жиззахлик чўлқуварлар Владимир областида кўплаб дўстлар орттиришди. Биз юқорида уларнинг Ленин номли колхозда ҳамда «Асерховский» совхозида амалга оширган ишлари билан танишдик. Жиззах ихтисослашган - механизациялашган кўчма колоннаси мелиораторларини областнинг «Память Ленина», «Большевик», «Ленинский путь» колхозларида ҳам яхши билишади. Чунки улар мазкур хўжаликларда ўнлаб гектар қўриқ ерларни ўзлаштириб, қишлоқ хўжалик оборотига киритиб беришди.

Жиззахлик мелиораторларнинг Владимир областида олиб бораётган ишлари кўлами тобора кенгайиб бормоқда. Шу кунларда кўчма колонна ўн биринчи беш йилликнинг учинчи йилида бажарадиган иш ҳажми ҳамда қуриладиган объектлар белгиланмоқда. Кўчма колонна бошлиғи Н. Кандаловнинг иш столи устида Ноқоратупроқ зонадаги энг улкан қурилиш объекти — Давлат экспериментал чорвачилик комплексининг лойиҳа ҳужжати кўринарли жойда турибди. Мазкур иншоот Ленин номли совхоз территориясида қурилади. Жиззахликлар мелиорация ишларини олиб боришади.

— Жиззахликлар Владимир областига кўпга келишганми? Бу саволни қардошлик қонуни билан Ноқоратупроқ зонага отланганларга уларнинг дўстлари, қариндош-уруғлари ҳам беришган. Қалб амри билан Ноқоратупроқ зонани ўзлаштиришга отланганлар бу ерда уларни дам олиш эмас, оғир шарт-шароитларда меҳнат қилиш кутаётганлигини яхши билишарди. Буни билсам ҳам Николай Михайлович Кандаловга ана шу савол билан мурожаат қилдим.

Гусь-Хрустальный шаҳри атрофидаги район территориясида 36 минг гектар ботқоқлик ҳамда қир-адирликдан иборат фойдаланилмай ётган ерлар бор. Бу майдонни ўзлаштириб қишлоқ хўжалик оборотига киритиш лозим деб жавоб берди у. Демак, жиззахликларнинг Владимир областига қилган сафари бир неча йилга эмас. Шу боисдан улар бу ерга мустаҳкам ўрнашишмоқда. Мелиораторлар яшаётган вақтинчалик шаҳарчада уларнинг яхши дам олиб, самарали меҳнат қилишлари учун барча зарур шарт-шароитлар муҳайё.

Жиззахликлар учун доимий шаҳарча Гусь-Хрустальнида қурилмоқда. Шу кунларда, битиш арафасида турган 90 квартирали уйнинг 15 квартираси уларга ажратилган. Мелиораторлар янги йилни ана шу уйда кутиб оладилар. Бу уй яқинида жиззахликлар учун 36 квартирали турар-жой биноси қурилиши планлаштирилган. Мазкур бино янаги йили фойдаланишга топширилади. Шунингдек, бу ерда кўп болаликларга коттеж қурилиши мўлжалланмоқда.

Албатта, янги жойнинг ўзига хос қийинчиликлари бўлиши табиий. Николай Михайлович бевосита ишлаб чиқаришда дуч келинаётган қийинчиликлар ҳақида умуман гапирмади. Чунки бу борадаги масалалар шу жойнинг ўзида ҳал этиляпти. Биз шу ўринда бир масала хусусида тўхталиб ўтишни лозим топдик. Кўчма колонна мелиораторлари Ноқоратупроқ зонада биринчи қишни қаршилашяпти. Бу ерда қишнинг қандай келиши яхши маълум. Термометр аксарият ҳолларда 30—40 даража совуқни кўрсатади. Шуни эътироф этиш кераки, жиззахликлар қиш фаслида ҳам иш суръатини пасайтирмаслик учун барча зарур чора-тадбирларни кўришяпти.

Бироқ ҳозирча дала вагонларида иссиқ кўрпалар етишмайди. Шунингдек бунёдкорлар учун қишки махсус кийимлар ҳанузгача келтирилмаган. Бундан ташқари қўлқоп, иссиқ этик, шапка ва бошқа шу каби нарсалар ниҳоятда зарур. Ўйлаймизки, бу масалаларни ижобий ҳал этиш кўчма колоннани оталиққа олган Жиззахдаги ташкилотларнинг қўлидан келади.

Рус ва ўзбек халқларининг дўстлиги ҳақида олтин саҳифалар Владимир областида, бутун Ноқоратупроқ зона бўйлаб ёзилмоқда. Олтин саҳифалардаги энг залворли сатрлар жиззахлик бунёдкорлар томонидан ёзилганлиги эса бизни бениҳоя қувонтиради.

Ю. ЮДИН,
Тошкент — Владимир— Курлово.

ИШТИЁҚ

Чорвамиз жонкуярлари

Мирзааҳмедов номли совхоз партия комитетининг секретари Қурбонали Абдужабборов нисбатан ҳали анча ёш бўлса-да, оғир-вазмин раҳбарлардан. Айтадиган сўзларини пухта ўйлаб гапиради.

— Киши ўзи танлаган касбга меҳр қўйиши керак, — деди у яқинда бир суҳбат чоғида. — Ўшандагина иш баракали бўлади. Мана сиз чорвачиликдаги ютуқларимизнинг боисини сўрадингиз. Сабаби битта — одамларимиз яхши ишлашади. Ҳар бири ўз касбини севади. Ҳа, ишонаверинг, бу қизил гап эмас.

Совхоз чорвачилик фермасида бўлар эканмиз, бунга астойдил амин бўлдик. Чорва ва меҳнат поэзияси. Биринчи қарашдан, бу икки нарса икки қутбда жойлашган тушунчаларга ўхшаб кўринади. Аммо совхоз чорвадорлари ўз ишларига қанчалар фидойилик қилаётганликлари, унга жон-дили билан берилганликларини кўриб, бу кишилар ўз меҳнатларидан роҳат топаётганликларига, бу иш улар учун бахт манбаи эканлигига амин бўласан, киши.

...Саломатхон Субҳонова касбдошлари ичида пешқада: сут соғувчилардан. У ҳар бош сигирдан 3330 килограммдан сут соғиб олишга сўз берган. Саломатхон ҳар куни тонгни фермада қарши олади. Сигирларини синчиклаб кўздан кечиради, ювади, тарайди. Шундан сўнггина соғишга киришади. Агар бугун кечагидан бир килограмм бўлса ҳам кўпроқ сут соғиб олишга эришса, ўзида йўқ қувонади.

Ойниса Исоқова, Ҳадича Анорқулова, Муборак Сулаймонова, Ҳожалхон Тожибоева... Булар сут-товар фермасининг машъаллари, совхознинг фахри, Ҳурмат тахтасининг кўрки. Яна шуни ҳам айтиб ўтиш кераки, уларнинг барчаси бир устознинг шогирдлари. Ҳаммасига сут соғиш сирларини Ленин ордени нишондори, таниқли сут соғувчи Ўғилхон опа Чекашева ўргатган. Устозни яқинда пенсияга узатдилар. Аммо у ўргатиб кетган бой тажриба қизларнинг бир умрли мулки бўлиб қолди.

Совхоз чорвадорлари ўтган йили ярим йиллик якуни бўйича республика кўчма Қизил байроғини қўлга киритган эдилар. Бу уларнинг кучига куч, ғайратига ғайрат қўшиб юборди. Улар ҳозиргача давлатга гўшт сотиш йиллик планини ошириб бажариб қўйдилар. Сут етиштириш ва давлатга сотиш ойлик, квартал планлари ҳам ошириб бажарилаётир.

— Рақамлар кўп нарса ҳақида ҳикоя қилади, — дейди совхоз бош зоотехниги Файзулло Тожибоев. — Масалан, мен бу ерга 1974 йилда ишга келган эдим. Ўшанда ҳар бош сигирдан бор-йўғи 1918 килограммдан сут соғиб олинар эди. Ўтган йили қўриқ хўжалик шароитида бу кўрсаткични 2455 килограммга олиб чиқдик. Бу йил камида 2500 килограммлик марра учун курашяпмиз. Ёки бошқача қилиб таққослайлик. Бундан саккиз йил аввал биз давлатга 742 тонна сут сотардик. Ўтган йили эса сигирлар бош сони ошмагани ҳолда бу кўрсаткични 952 тоннага олиб чиқдик.

Ёш зоотехник тинмай изланади.

— Биз давлатга ҳам кўпроқ сут, ҳам кўпроқ гўшт етказиб беришимиз керак, деб ҳикоя қилади у. — Шунинг учун бир группа сигирларни сут йўналишида, бир группасини гўшт йўналишида парвариш қиламиз.

Ҳозир совхоз чорвачилик комплексида 1263 бош қорамол бўлиб, улардан 405 боши соғин сигирлардир. Кейинги беш йилликда сигирлар бош сони янада кўпаяди.

— Мамлакатимизнинг Озиқ-овқат программасини муваффақиятли ҳал этишга ҳаммамиз тенг ҳисса қўшишимиз керак, — дейди партком секретари Қурбонали Абдужабборов. — Бизнинг ҳиссамиз халқимизга кўпроқ гўшт ва кўпроқ сут етиштириб беришдан иборат. Буни коллективимиз яхши тушунади.

Ҳа, мингбулоқлик чорвадорлар ўз сўзларининг устидан албатта чиқишади. Бундай ишончимизга боис бор, албатта. Чунки бу ерда ўз касбига меҳр қўйган, шу касбни ардоқлаб келаётган кишилар ишлашмоқда. Кишининг қалбида танлаган касбига ишқ бўлган тақдирда муваффақият қозонаверади.

Қ. СОБИРОВ,
Комсомолобод райони.

Хоразм области. Туямўйин гидрокомплексидаги Султон-Санжар тўғонининг иккинчи навбати қурилиши жадаллик билан олиб борилмоқда. Шу йили Туямўйин гидроузели Амударёнинг қуйи оқимидаги хўжаликларга ярим миллиард куб метрдан зиёд обиҳаёт етказиб берди. Гидроқурувчилар келгуси йилнинг бошларигача сув омборида 3,3 миллиард куб метр обиҳаёт тўплаш мажбуриятини олиб ишлашаётир.

Ушбу суратда «Туямуюнгидрострой»га қарашли 1-қурилиш-монтаж бошқармасининг илғор бетончиларидан Жуманиёз Рўзибоев ва Раҳимбой Аллаковларни кўриб турибсиз. Улар смена топшириқларини 1,5—2 ҳисса адо этишмоқда.

Қ. Отаев фотоси. (ЎзТАГ).

ДУНЁ ОВОЗИ
чет эл хабарлари

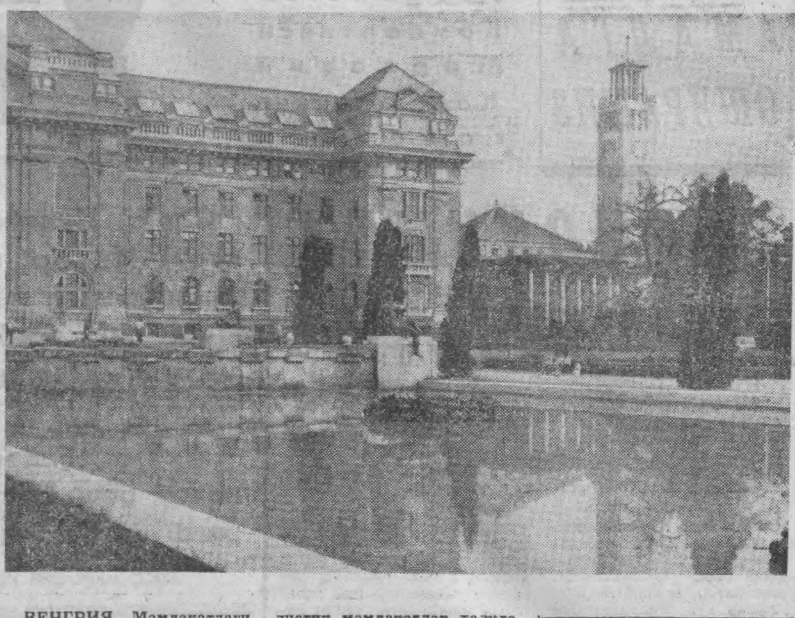

ВЕНГРИЯ. Мамлакатдаги кўплаб шаҳарлар билан СССРдаги шаҳарлар ўртасида мустаҳкам қардошлик алоқалари ўрнатилган. Дебрецен ва Клайпд, Сегед ва Одесса, Мишкольц ва Вологда биродарлашган шаҳарлар жумласига киради. Ҳамкорликнинг бу усули социалистик мамлакатлар халқлари ўртасидаги дўстликни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашда муҳим омил бўлмоқда.

Суратда: Дебрецендаги кўҳна университет биносининг умумий кўриниши.

В. Мостюков фотоси. (ТАСС фотохроникаси)

ЯХДРНИНГ ҚАТЪИЙ ВА ПРИНЦИПИАЛ ПОЗИЦИЯСИ

АДАН. Яман Социалистик партияси Марказий Комитетининг аъзоси, Яман Халқ Демократик Республикасининг мудофаа министри Солиҳ Муслиҳ Қосим фаластинлик араб халқининг Исроил босқинчиларига қарши, ўзининг қонуний миллий ҳуқуқлари учун олиб бораётган қаҳрамонона курашида унга нисбатан демократик Яманнинг принципиал ва қатъий позициясини таъкидлади. Бу ерга визит билан келган Фаластин озодлиги демократик фронти Сиёсий бюросининг аъзоси Абу Аҳдам билан учрашувда министр таъкидладики, Яман Халқ Демократик Республикаси империализм ва сионизм кучларининг агрессив фитналари ҳамда кирдикорларига қаршилик кўрсатиш ишида бундан буён ҳам қардош фаластин халқига ҳар томонлама мадад бераверади.

Адан информация агентлигининг хабар қилишича, суҳбат чоғида Фаластин озодлиги демократик фронти билан Яман Социалистик партияси ўртасидаги муносабатлар ҳамда уларни янада мустаҳкамлаш йўлларига доир масалалар муҳокама қилинган. Яқин Шарқ районидаги аҳвол, Ливандаги вазият тўғрисида ҳам фикрлашиб олинди. Томонлар Исроил ҳарбийларининг суверен араб давлатларига қарши Вашингтон билан Тель-Авив ўртасидаги «Стратегик ҳамкорлик» деб аталмиш битим доирасида Қўшма Штатларнинг мадади билан амалга ошираётган иғвогарликлари тўхтовсиз давом этаётганлигидан жиддий ташвиш билдирдилар.

ВАШИНГТОННИНГ СИЁСАТИГА ҚАРШИ ҲАРАКАТ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Қўшма Штатларда Рейган маъмуриятининг ядровий қуролланиш пойгасини кучайтиришга ва ҳарбий тайёргарликларни жадаллаштиришга қаратилган сиёсатига қарши норозилик ҳаракати кенгайиб бормоқда.

Католик епископларнинг миллий конференцияси махсус мактуб лойиҳасини тайёрлади, мактубда Оқ уйнинг оммавий қирғин қуроли янги турларини яратиш ва жойлаштириш йўли кескин қораланади. Шу циркулярни Қўшма Штатлардаги католик черковларга тарқатиш мўлжалланмоқда.

АҚШ маъмуриятининг ядро стратегияси ер юзида янги уруш бошланиши хавфини кўпайтиришгагина олиб борадиган «асоссиз» сиёсатдир, деб таъкидланади ҳужжатда. Мактуб Пентагон ишлаб чиқкан «узоқ давом этадиган ва «чекланган» ядро урушлари, деб аталган ҳарбий доктриналарни қатъиян рад этиб, «биринчи бўлиб ядро зарбаси» уруш юзасидан Вашингтон ва унинг НАТОдаги иттифоқчилари тарғиб қилаётган сиёсат халқаро тинчлик учун таҳликали хавф солишини алоҳида уқтириб ўтади.

Ҳозирги шароитдаги ҳар қандай ядровий можаро муқаррар равишда кенг миқёсдаги ядровий муҳолифликка олиб боради, бу эса бутун инсоният учун фожиали оқибатларни келтириб чиқаради, дейилади ҳужжатда. Католик епископлар ер юзида хавфсизлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш ишида реал ва самарали қадам бўлмиш ядро қуролларини кўпайтирмаслик йўлини қўллаб-қувватлаб чиқдилар.

Католик епископлар миллий конференциясининг бу ташаббуси Оқ уйдагиларни ҳаддан ташқари асабийлаштирди. «Вашингтон пост» газетасининг хабар қилишича, президентнинг миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи ёрдамчиси У. Кларк ҳамда мудофаа министри К. Уайнбергер зудлик билан католик черков раҳбарларига хат юбориб, епископлар мактубининг мазмунини қайтадан кўриб чиқишни ва уни маъмуриятнинг расмий йўлига мувофиқ ҳолга келтиришни талаб қилдилар. Шу муносабат билан газетанинг уқтириб ўтишича, яқин вақт ичида Вашингтон билан католиклар черкови ўртасида ўткир кураш бошланиб кетади, чунки Оқ уй мазкур ҳужжатнинг мамлакатдаги барча католик епископлар томонидан маъқулланишига йўл қўймоқчи эмас. Епископлар мактубни ўзларининг шу йил ноябрь ойи ўрталарида бўладиган конференцияда кўриб чиқишлари керак.

ГВАТЕМАЛАДАГИ ВАЗИЯТ

ГАВАНА. (ТАСС). Гватемала армиясининг 1500 дан ортиқ солдат ва офицери, полициячилар ва ҳарбийлаштирилган ташкилотларнинг каллакесарлари ҳозирги вақтда пойтахт ва унинг теварагида катта «тозалаш» операциясини ўтказмоқдалар. Пренса Латина агентлигининг хабар беришича, шаҳарда жазо кучларининг кучайтирилган нарядлари соқчилик қилмоқда, улар ихтиёрига бронетранспортерлар бериб қўйилган. Квартиралар, йўловчилар ёппасига тинтув қилинмоқда. Пойтахтга олиб борадиган йўлларда жуда кўп блок-постлар ўрнатилган бўлиб, улар барча транспорт воситаларини батафсил текширмоқдалар.

Операция давомида кўплаб кишилар қамоққа олинган.

МАНАГУА. (ТАСС). Рейган маъмурияти Гватемаладаги Риос Монтт реакцион режимига ҳарбий ва иқтисодий ёрдам беришни кенгайтирмоқда.

АҚШ конгресси Гватемалага режим томонидан озодлик ва демократия учун кураш олиб бораётган қуролсиз аҳолига ҳамда ватанпарвар кучларга қарши жазо операцияларида фойдаланилаётган жанговар вертолетлар запас қисмларининг катта туркумини сотишни ҳам маъқуллади.

Гватемала Америка ёрдамида ўзининг қурол-яроғини ишлаб чиқаришга киришди. Гватемала камбағаллар армиясининг далилларига кўра, мамлакатда катта ҳарбий завод — Марказий Америкада шу турдаги биринчи корхона фойдаланишга топширилган. Рейган маъмуриятининг жиноий режаларига мувофиқ, деб таъкидланади Гватемала халқининг ана шу революцион ташкилоти баёнотида, Вашингтоннинг Риос Монтт қонли режими билан тил бириктирувчи Марказий Америкадаги қуролли агрессияни авж олдириб юборишга қаратилган.

ҚИТЪАЛАРДАН ДАРАКЛАР

УЛАН-БАТОР. Ҳозирги кунда илмий билимларни оммалаштирувчи Монголия жамияти фаолиятининг асосий йўналиши СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги байрамига тайёргарликка қаратилган. МХРнинг барча аймоқларида шу кунларда Советлар мамлакати бўлажак юбилейига бағишланган лекциялар, суҳбатлар, доира стол атрофида учрашувлар, ижтимоий-сиёсий ўқишлар ўтказмоқда. Ўтган 60 йил мобайнида Совет Иттифоқининг иқтисодий ва социал ривожланиши, КПССнинг тинчликсевар ташқи сиёсати, совет ва монгол халқларининг бузилмас дўстлиги ва самарали ҳамкорлиги бу тадбирларнинг асосий мавзуига айланган.

ДАМАШҚ. Исроил маъмурлари Тель-Авивнинг Ливанда давом этаётган агрессиясига қарши норозилик билдираётган Назорат шаҳри аҳолисини оғир қийноқларга дучор қилмоқдалар. Полиция ва «Гуш эмуним» экстремист ташкилотининг фашист газандалари намойиш қатнашчиларини ваҳшийларча калтаклаб, уларнинг кўпчилигини оғир жароҳатлантирдилар. Бироқ, деб хабар беради Фаластиннинг ВАФА ахборот агентлиги, ана шу жазо чораларига қарамай, шаҳар аҳолиси норозилик забастовкасини давом эттиришга қарор қилди.

МАНАГУА. Никарагуа халқи ҳар қандай дақиқада содир бўлиши мумкин бўлган агрессияни даф этишга тайёр туриши керак, деди журналистларга Сандиночилар миллий озодлик фронти миллий раҳбарлигининг аъзоси, Никарагуа миллий уйғониш ҳукумати раҳбар кенгашининг координатори Даниэль Ортега. Гондурасда ўрнашиб олган контрреволюцион тўдалар, деб таъкидлади у, мамлакатимизга қарши доимо фитна уюштириб турибдилар. Никарагуага қуролли ҳужум қилиш ниятидадир.

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон оғир саноати давлат корхоналари жадал суръатлар билан ривожланмоқда. ПТИ ахборот агентлигининг хабар беришича, ҳозирги 1982—1983 молия йилининг дастлабки беш ойи мобайнида тармоқнинг ўн еттита асосий корхонаси ишлаб чиқарган маҳсулот ҳажми ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 22 процент ошган.

Совет Иттифоқи Ҳиндистонда давлат секторини ташкил этишда муҳим роль ўйнади. Унинг ёрдамида республикада қарийб 80 та саноат объектлари ва бошқа объектлар қурилди ёки қурилмоқда. Бу объектлар мамлакат иқтисодий мустақиллигининг базаси ҳисобланади.

ДОРУС-САЛОМ. Танзания революцион партиясининг съездида партия Марказий Комитетининг мудофаа ва хавфсизлик доимий комитетининг секретари Э. Сокоине нутқ сўзлаб, ҳақиқий иқтисодий мустақилликка эришиш—Танзания меҳнаткашларининг биринчи навбатдаги вазифасидир, деди. У Танзания бутун меҳнат аҳлининг куч-ғайрати билан қисқа муддат ичида мавжуд иқтисодий қийинчиликларни бартараф этишга қодирдир, деб ишонч билдирди. Э. Сокоине экономикани кўтариш борасида қишлоқ хўжалиги ва санoатни ривожлантириш махсус фондини ташкил этиш тадбирларини таклиф қилди.

Миллий бирдамликни мустаҳкамлаш, деб таъкидлади мамлакат вице-президенти Абуд Жумбе, мамлакат бошидан кечираётган қийинчиликларни бартараф этиш йўлидаги асосий омил бўлади.

(ТАСС).

Мард майдонда синалади

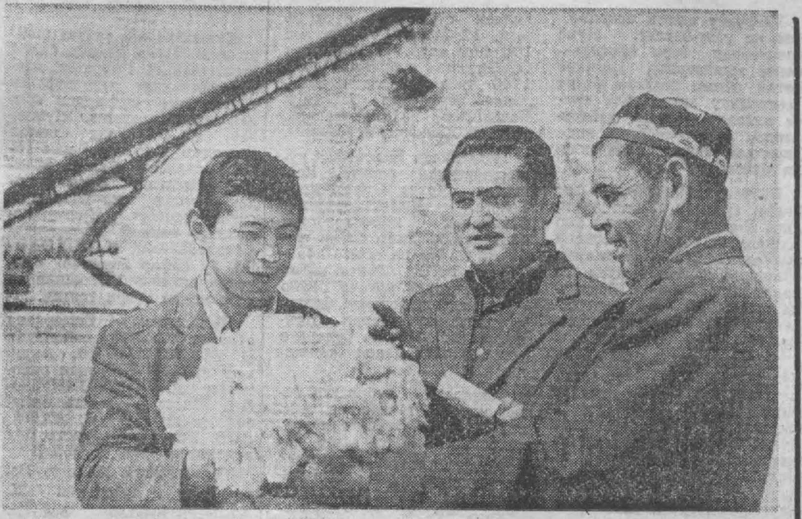

Дўстлик районидаги Қ. Раҳимов номли совхоз миришкорлари 4 минг гектар майдонда мўл «оқ олтин» етиштирдилар. Республика партия ва ҳукумати Мурожаатидан илҳомланиб ишлаётган хўжалик марди-майдонлари ялпи ҳосилни нес-нобуд қилмай йиғиб-териб олиш учун курашни қизитиб юбордилар. Бу ишда айниқса, халқ назоратчилари муҳим роль ўйнамоқда.

СУРАТДА: совхоз бўлим бошқарувчиси М. Раҳимжонов (ўнгдан чапга) хўжалик халқ контроли комитетининг раиси Ж. Эшмуродов ва халқ назоратчиси М. Рустамовлар пахта сифатини кўздан кечиришмоқда.

Ж. Тўраев фотоси.

Ёзувчилар пахта далаларида

МАТОНАТГА ЧОРЛАЙДИ

БЮРО МАЖЛИСИДА

Сўнгги кунларда устма-уст ёққан ёмғир ҳаммани бесаранжом қилиб қўйди. Айниқса, пахтакорларни. Чунки 530 минг тонналик Самарқанд хирмонининг ҳали анча қисми чаноқларда. Ҳосилнинг бир мисқолини ҳам нобуд қилишга эса ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Нарпай район партия комитетининг кенгайтирилган бюро мажлисида худди шу нарса алоҳида таъкидланди. Бутун тажриба ва имконият сарҳисоб қилинди. Конкрет режалар белгиланди. Қуёш йилтиллаб кўринган ҳар бир дақиқадан, терим машиналаридан унумли фойдаланиш, халқ яратган бойликни тезроқ, нобуд қилмай йиғиб-териб олишга халқнинг ўзини тўла сафарбар этиш масаласи муҳокама қилинди. Ҳамма ҳужумкорлик руҳи билан зумда тарқалди.

Шундай қилмаса ҳам бўлмасди: ахир 3—3,5 процентдан пахта топшириб турган район бирдан 1—1,5 процентга тушиб қолди. Ҳолбуки, ҳали йўл узоқ. Гарчи Ҳамза номли совхоз маррани забт этган, «Партия XXII съезди», «Москва», «Октябрь» ва «Иттифоқ» колхозлари эндигина 60—65 процентга етган бўлсада, ҳали Ленин номли, «Правда» колхозлари ва «Известия» каби совхозлар ҳали ярим довонда.

Бюро мажлисида қолоқлар шаънига аччиқ-чучук гаплар айтиларкан, бизнинг кўз ўнгимизда илғор хўжаликларнинг поёнсиз далалари жонланарди. Илғорлар билан учрашишга, уларнинг иш методлари, ғолиблик сирлари, тажрибаларини илғаб олишга ошиқардик.

ҲИММАТ — ЮКСАК ФАЗИЛАТ

Эндигина далаларга йўл олаётган эдик, райком эшигидан уч қария кириб келди. Ҳар учаласининг кўксида Улуғ Ватан урушидаги жасорати учун берилган орден ва медаллар нур сочиб турарди. Улар Оқтош шаҳридан келишибди.

— Бизга биринчи керак эди, — деди улардан бири, — бўтам, биз халққа мурожаатнома қабул қилсак, деб келдик.

— Ҳа-ҳа, ана шу ният бизни райкомга бошлаб келди, — қўшиб қўйди соч-соқоли оппоқ бўлса ҳам ўзини йигитлардай бардам тутиб турган қария. Бу киши Карим ота Худойназаров эди. Мўйсафид ўтган йили ҳам 1200 килограммга яқин пахта териб, довруқ таратганди.

Отахон ҳамроҳларини таништди. «Мана булар — Саматвой билан Эшқобул. Ўтган йили ҳам пахта йиғим-теримида ёрдам берувдик. Иннакейин халққа мурожаат билан газетада чиқувдик. Биринчимиз бу ишимиз катта фойда берганини айтувдилар. Мана, яна келдик...

Ҳар бири партия сафларида 50 йилдан ортиқ хизмат қилган, ҳаётнинг аччиқ-чучугини татиб, меҳнатда чиниққан бу кекса коммунистларнинг ташаббуси ўша заҳотиёқ маъқулланиб, ўша куниёқ район радиосидан, эртасига эса газетада эълон қилинди. Дунё кўрган ҳурматли қарияларнинг мурожаати изсиз қолмади. Икки-уч кун ичида неча юзлаб отахон ва онахонлар, меҳнат ва уруш ветеранлари далага — халқ бойлиги кутиб турган пахтазорларга йўл олишди. Биргина «Москва» колхозида бўлганимизда 50 дан ортиқ пенсионерларнинг ҳиммат камарини маҳкам боғлаб, оппоқ пахта денгизида «оқ олтин» териб юришганининг гувоҳи бўлдик. Карим Худойназаров, Эшқобил Қўлдошев, Самат Мамановларга эргашиб, юзлаб оқтошликлар ҳам шу хўжаликка келишди. Ташаббускорлар билан бирга ҳамжиҳатликда пахта тераётган Эшмамат Пиримов, Олим Носиров, Эшқобил Исломов, Намоз Кайнаров каби қалби қайноқ қариялар кунига эл хирмонига 30—35 килограммдан ҳисса қўшиб, совет кишиларига хос жасорат ва олиҳимматликларини намойиш этмоқдалар.

Биз пахта топширишда район тарозусида катта салмоққа эга бўлган Ислом Шоир номли совхозда бўлдик. Далаларда ҳаёт қайнайди. Терим агрегатлари қуёш чиқиб, чаноқлар селгишини кутиб турарди. Иккинчи бўлим далаларида машҳур механик-ҳайдовчи СССР Олий Советининг депутати Усмонжон Мамадиёровни учратдик. Кайфияти чатоқ, гап ёқмасди шу тобда унга. У табиатнинг нотантилигидан нолиб қолди. Албатта, алам қилади-да, кунига 10—12 тонна, ҳатто 15 тоннадан зиёд пахта териб турган салобатли «зангори кема» ёмғир туфайли тўхтаб қолса. Ахир довруқли механизатор бу йил 600 тонна пахта териб беришга аҳд қилган.

— Қалай, Усмонжон, ишлар? — сўраймиз.

— Қўяверасиз, яхши бўлиб қолар, — деди у камтарлик билан. — Об-ҳаво жўнашиб кетар. —Усмонжон яна алланималар деб ғудраниб кўкка бир кўз югуртирди-да, агрегати штурвалига ўтирди. Унинг кўзига пахта хирмонидан бўлак ҳеч нарса кўринмасди шу лаҳзаларда.

Ўша куни тушдан кейин қуёш чиқиб, шамол қўзғалиб, чаноқлардаги ёмғир томчилари селгиди. Далаларни яна гувуллаган овоз тўлдириб юборди. Усмонжоннинг изидан мағрур бораётган Мамаюсуф Аҳмедов, Зиёдулла Янгибоев каби «зангори кема» капитанлари ҳам шижоат билан ишга тушиб кетишди.

Машина терими — ишнинг унуми, дейди пахтакор. Терим агрегатлари қаерда унумли ишласа, ўша ерда хирмонга барака киради, иш суръати, унуми ошади. Совхоздаги Муртазо Тоғаев бошқарувчилик қилаётган бўлим илғорликка эришди. Ленин ордени кавалери Бобоёр Тошев бригадаси хўжаликда биринчи бўлиб йиллик пахта тайёрлаш планини бажарди. Бу машина шарофатидир.

— Бу йилги об-ҳаво шароитида қўл кучи ҳам катта аҳамиятга эга бўляпти, — дейди совхоз директори Салим Ҳабибов. — Биз, айниқса, Самарқанд архитектура ва қурилиш институти талабаларидан миннатдормиз. Уларнинг 120—130 тоннагача пахта териб беришган кунлари кўп бўлди.

Салим аканинг миннатдорчилиги бежиз эмас. Совхозда 2.5 минг гектардан ошиқ майдонда пахта етиштирилади. Бу майдон чўл ерлари. Асосан машина кучига таянилади. Аммо машина ўтган пайкалларда тўкилиб қолган пахтани нобуд қилмай йиғиб олиш учун эса қўл кучига ҳам ҳали эҳтиёж сезилади. Шунинг учун ҳам талабалар меҳнати қўл келмоқда

Директор дафтарчасида қайд қилиб қўйган кўпгина илғор теримчилар номларини тилга олди. Гулбаҳор Дўстматова, Очил Воҳидов, Гулнора Отамуродова каби чевар талабалар ва Хидирали Сиддиқов, Содиқ Назаров каби группа раҳбарлари номларини алоҳида фахр билан таъкидлади. Бу бежиз эмас, албатта. Ватанпарвар ёшлар кунига 180—200 килограммгача пахта териб, тенгдошларига ибрат бўлишмоқда. Ҳатто 115 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26 центнердан чўл пахтаси топшириб, планни 2 октябрдаёқ бажарган Б. Тошев бригадасини 40 центнерлик марра сари етаклашда ана шу теримчиларнинг ҳиссаси салмоқли бўляпти.

Бу ўринда совхоз коммунистларининг ташаббускорлиги тўғрисида ҳам тўхталмай бўлмайди. Улар бугунги бурчни пайкалдаги дуру-жавоҳиримизни териб олишга қўшган ҳиссалари билан ўлчамоқдалар. Цех партия ташкилотларида бўлиб ўтган ҳисобот-сайлов йиғилишларида коммунистлар шахсий мажбурият қабул қилиб ишлашга ўтдилар. Совхоз партия ташкилотининг секретари Акбар Жамилов мавсумда 800—1000 килограммдан пахта териб беришга аҳд қилган коммунистлар тўғрисида фахр билан сўзлади. Улар орасида 5-бўлимнинг 10 коммунисти, жумладан, бўлим бошқарувчиси Очил Зайниддинов, бригадирлар Эшниёз Очилов, Ориф Аҳмедов, цех партия ташкилотининг секретари Эгамберди Аннақулов, сувчи Наврўз Суюновлар алоҳида ўрнак бўлишмоқда. Далаларда юзлаб терим агрегатлари жавлон урмоқда. Чунки районда мавжуд 14.575 гектар майдоннинг ҳали катта қисмида ҳосил мўл. Нобуд қилмай йиғиб-териб олинса, пландаги 51 минг эмас, мажбурият ҳам ошириб бажарилиб, улкан хирмон бунёд этилиши шак-шубҳасиз.

МЕҲНАТ ЕРДА ҚОЛМАЙДИ

Ҳамза номли совхоз пахтакорлари маррага етдилар. Аммо бу ғалаба осонликча қўлга киритилмади, совхознинг бир томони чўлга туташ эмасми, қуруқ келган кўкламда бу ерда ёмғир ўрнида тупроқ ёғади, баъзи жойларда чигит умуман униб чиқолмади. Баъзи пайкалларда униб чиққан ниҳолни даштдан соврилиб келган тупроқ кўмиб кетди, нимжон ниҳоллар қуриб қолди Табиатнинг бу ўжарлиги май ойининг охирларига тўғри келди. Қайта экиш учун вақт ўтган эди. Бир гектар ҳам ер қайта экилмади. Фақат ерда нам пайдо қилиш чоралари кўрилди. Аксига олиб, ёзда сув ҳам кам бўлди. Нарпайариқ бўйларида ўрнатилган 4 насосдан бор-йўғи бир насоснинг суви олинди.

— Бу йил пайкалларни алдаб, юпатиб, омилкорлик билан ҳосилни олдик, — дейди совхоз директори, кўп йиллик тажрибага эга бўлган пахтакор Муртазоқул Шопиев, — ҳар йил пайкалга 4—5 кунлаб сув оқизиб қўярдик. Бу йил 2—3 кундан оширмадик. Сув пайкал адоғига етдими, тўхтатдик. Чунки бу йил захлатиб суғориш эмас тупроқни намлаб туришнинг ўзи ҳам катта аҳамиятга эга бўлди. Ишловга зўр бердик. Ҳар қалай, меҳнат зое кетмади. 240 гектар майдон ҳисобига 560 тоннадан кўпроқ пахта топшириб, йиллик планни бажардик. Яна камида 200 тонна чўл дурдонаси етказиб бермоқчимиз.

Ишнинг ўзини билгунча кўзини бил, дейди донишмандлар. Пахтакорлик ҳам катта маҳорат талаб қилади. Моҳир пахтакор эса ҳар қандай оғир шароитда ҳам йўл топиб кетади. Биз «Иттифоқ» колхози пахтакорлари шаънига «Раҳмат, сизга, марду майдонлар!», дегимиз келади. Чунки табиат уларни қайта-қайта ташвишга солди. Кўкламда ҳеч қаерда бўлмаган дўл уларнинг далаларида бўлди. Қанча-қанча майдондаги ғўзаларни сел ювиб кетди. Мушкул пайтларда колхозчилар тележка ва юк машиналарида бошқа жойлардан тупроқ ташиб келиб, челаклаб ғўзалар бўғзига тўкишди. Сўнгра минерал ва маҳаллий ўғит аралашмалари билан ишловни кучайтирдилар, ғўзани ғўза қилиб олдилар. Камсувлик машаққатларини ҳам матонат билан енгдилар. Қарабсизки, сал кам 9 минг тонна пахта етиштиришга аҳд қилган хўжалик азаматлари ғалаба марраси сари тобора яқинлашмоқдалар.

— Ёзда анча қийналдик, — дейди колхоз раиси Нормамат Эҳсонов, — лекин мажбуриятга яраша ҳосилни яратдик, 10 минг тоннага етказмагунча кўнглимиз жойига тушмайди.

Районда ким билан учрашмайлик, юрагида ана шундай ҳиммат ва саховат жўш уриб турганлигининг гувоҳи бўлдик. «Москва» колхозининг раисаси Мариям Каримовами, «Октябрь» колхози партия ташкилотининг секретари Файзулла Нарзуллаевми, шу хўжаликнинг донгдор бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Бозор Доноев ёки «Известия» совхозининг бўлим бошқарувчиси Сирожиддин Зиёев, «Ўзбекистон» колхозининг 60 центнерчиси Розия Маҳмудовами, ким бўлмасин, қалби ғалабага ишонч руҳи билан тўлиб-тошган. Бизнингча, ана шу юксак туйғу бугун Нарпай районидаги ҳар бир хўжалик, бўлим ёки бригада даласида, 20 мингдан ортиқ пахтазор азаматлари қалбида, юзлаб терим машиналари даргалари юрагида ҳам ҳукмрон. Республика партия ва ҳукуматининг даъвати, шу жанговар руҳ ва шиддат район пахтакорларини ҳадемай ғалаба чўққисига етказиши ва янги довонларга йўл очиб беришига шак-шубҳа йўқ.

Самариддин СИРОЖИДДИНОВ.

Бугунги энг муҳим вазифа «оқ олтин» тайёрлаш суръатларини оширишдан, ҳаво очиқ бўлган ҳар дақиқадан имкони борича унумли фойдаланишдан иборат.

Республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатидан

УЛКАН ХИРМОН УЧУН

Республика районларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 26 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — районлар; иккинчи устун — мавсум бошидан буён тайёрланган пахта; учинчи устун — шу жумладан машинада терилган пахта

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ		
БЎКА	115,54	113,35
ОҚҚЎРҒОН	109,86	105,78
ҒАЛАБА	106,55	105,84
ПИСКЕНТ	106,24	109,43
ЎРТА ЧИРЧИҚ	103,70	100,72
КОММУНИСТИК	103,04	93,31
ЯНГИЙЎЛ	101,66	100,99
БЕКОБОД	101,61	90,22
Чиноз	98,95	100,04
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ		
ГУРЛАН	109,39	96,02
ХОНҚА	105,83	104,54
ХИВА	103,31	93,59
ШОВОТ	102,23	95,23
ЯНГИБОЗОР	101,11	89,64
Боғот	94,80	89,06
Қўшкўпир	93,22	81,43
Хазорасп	89,37	59,68
Урганч	87,21	59,02
Янгиариқ	84,63	83,12
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР		
БЕРУНИЙ	105,82	88,19
ХЎЖАЙЛИ	103,49	93,78
ЭЛЛИКҚАЛЪА	102,51	98,29
ТЎРТКЎЛ	102,30	80,87
Чимбой	93,21	90,59
Нукус	92,27	89,21
Ленинобод	90,71	87,93
Қораўзак	84,01	82,70
Кегайли	83,50	51,63
Амударё	83,24	64,39
Шуманай	82,70	74,49
Қўнғирот	78,36	68,31
БУХОРО ОБЛАСТИ		
ҒИЖДУВОН	112,43	34,15
ОЛОТ	106,36	21,43
Қоракўл	98,86	65,13
Ромитан	92,36	43,30
Вобкент	87,90	43,16
Когон	86,81	11,53
Бухоро	86,18	4,09
Свердлов	85,75	27,41
Шофиркон	78,18	33,12
Пешку	76,48	12,98
НАВОИЙ ОБЛАСТИ		
Қизилтепа	91,93	72,24
Навоий	88,09	60,16
Хатирчи	86,12	63,45
Навбаҳор	78,47	45,64
СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ		
ЛЕНИН ЙЎЛИ	112,17	115,03
Қумқўрғон	96,32	50,82
Гагарин	95,91	109,92
Термиз	95,70	28,12
Ангор	92,50	85,70
Шеробод	89,68	64,14
Бойсун	85,57	71,33
Жарқўрғон	83,92	50,44
Шўрчи	69,29	13,77
Денов	65,96	15,93
Сариосиё	61,58	15,45
Олтинсой	56,62	7,55
СИРДАРЁ ОБЛАСТИ		
Оқолтин	93,94	100,57
Ворошилов	92,06	101,68
Боёвут	82,63	86,07
Ильич	81,07	76,51
Гулистон	76,01	82,12
Комсомол	74,18	71,57
Ховос	68,00	59,12
Сирдарё	64,08	64,10
Меҳнатобод	52,79	36,24
ЖИЗЗАХ ОБЛАСТИ		
Арнасой	89,47	95,74
Октябрь	88,31	99,45
Мирзачўл	81,17	77,84
Дўстлик	76,47	75,76
Пахтакор	66,34	57,47
Жиззах	65,47	43,52
Фориш	65,04	28,74
Зарбдор	53,42	32,05
НАМАНГАН ОБЛАСТИ		
Наманган	86,66	68,22
Чортоқ	84,06	41,34
Уйчи	83,04	17,39
Тўрақўрғон	82,83	88,97
Учқўрғон	79,00	74,21
Норин	74,02	52,50
Янгиқўрғон	70,02	5,78
Поп	69,45	45,11
Косонсой	68,28	38,30
Чуст	61,87	3,37
Задарё	61,52	50,59
ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ		
Қамаши	89,77	73,15
Қарши	84,82	94,86
Китоб	80,58	64,17
Бахористон	79,81	66,51
Ульянов	77,78	75,76
Шаҳрисабз	77,67	36,07
Ғузор	74,84	33,02
Нишон	73,79	53,23
Чироқчи	73,69	56,69
Косон	72,63	64,79
Кўкдала	72,04	42,75
Яккабоғ	71,88	59,66
Муборак	67,55	69,11
Усмон Юсупов	60,78	50,15
Топлимаржон	29,90	11,38
АНДИЖОН ОБЛАСТИ		
Москва	83,09	69,72
Ленин	82,89	44,65
Марҳамат	75,90	64,48
Андижон	75,86	57,75
Бўз	75,65	69,63
Избоскан	73,80	49,68
Олтинкўл	73,46	46,87
Балиқчи	71,63	40,85
Пахтаобод	71,16	47,73
Қўрғонтепа	67,40	54,64
Хўжаобод	65,84	52,74
Жалолқудуқ	60,35	52,26
Комсомолобод	60,27	45,06
САМАРҚАНД ОБЛАСТИ		
Каттақўрғон	94,40	80,90
Пахтачи	77,11	73,42
Нарпай	75,22	57,64
Оқдарё	73,30	55,77
Жомбой	72,53	56,53
Пастдарғом	67,96	71,06
Пайариқ	65,28	48,04
Иштихон	60,48	47,87
Большевик	59,30	51,79
ФАРҒОНА ОБЛАСТИ		
Бувайда	78,01	52,19
Олтиариқ	74,63	53,90
Қува	74,38	74,23
Ленинград	71,97	29,82
Фарғона	71,78	36,44
Тошлоқ	70,99	60,10
Киров	70,79	56,35
Охунбобоев	69,58	47,79
Риштон	68,15	51,43
Фрунзе	66,29	40,03
Ўзбекистон	65,89	43,01
Қувасой шаҳри	63,73	71,16
Бағдод	60,02	52,72
Ёзёвон	52,57	54,57

ПАХТАКОРЛАР ХИЗМАТИДА

Шу долзарб дамларда Поп район маиший хизмат кўрсатиш комбинати ишчи-хизматчилари ҳам умумхалқ ҳашаридан четда қолишмаяпти. Улар орасида ишчан сартарош Неъматилло Тошканбоев ҳам бор. Неъматиллога сартарошлик ота касб. У ёшлигидан ота касбни ардоқлаб келмоқда. Тажрибали устоз сифатида Раҳмонали Абдиев ва Бахтиёр Мирзабобоев сингари ёшларга ҳунар ўргатмоқда.

Яқинда уни «Партия XXII съезди» колхозининг С. Хўжаназаров бошлиқ бригадаси пахтакорларига хизмат кўрсатаётган пайтда учратдик. Неъматилло қатор қўшни бригада далаларида ҳам бўлиб, дала меҳнаткашларининг ҳурмат-эътиборини қозоняпти. Автостанция қошида жойлашган сартарошхонада хизмат қилаётган бу йигит ҳамиша ойлик ва квартал планларини ошириб бажаряпти.

Р. ҚУРБОНОВ.

ГВАРДИЯЧИЛАР ИБРАТИ

Совхозимиз чўлда ташкил этилган хўжаликлардан бири ҳисобланади. Бу йил 3400 гектар майдонда ғўза ўстириб, «оқ олтин»дан баракали ҳосил етиштирдик. Чўлқуварларимиз юбилей йилида қабул пунктига 7000 тонна жавоҳир топшириш мажбуриятини олишган. Зиммага олинган мажбуриятни шараф билан бажариш мақсадида машиналар кучидан унумли фойдаланяпмиз. Пахта йиғим-теримида 42 та терим агрегатлари қатнашмоқда. Улар ёрдамида ҳар куни 100—120 тоннадан пахта йиғиштириб олинмоқда.

Пахта териш бўйича кунлик суръатда Мустафо Тўраев бошқарувчилик қилаётган бўлим чўлқуварлари олдинда боришяпти. Ҳозир бўлим пахтазорларида 8 та машина ишлаяпти. Улар ёрдамида ҳар куни 25—30 тонна «оқ олтин» териб олинаётир. Механик ҳайдовчилар суръатни янада ошириш учун агрегатларнинг юксак унум билан ишлашини таъминламоқдалар. Ҳар гектар майдондан 45 центнердан чўл пахтаси етиштириш мажбуриятини қабул қилган бўлимнинг Наим Тилаков бошлиқ бригадасида машиналар кучидан оқилона фойдаланилмоқда. Кунига йиллик планнинг 3-4 проценти миқдорида «оқ олтин» тайёрланмоқда. Териб олинган пахта узлуксиз суръатда қабул пунктларига етказиб берилмоқда. Ҳосилдорликни гектар бошига 40 центнердан оширишга сўз берган Аҳмад Тошмуродов, Эрниёз Ҳақбердиевлар бошлиқ бригадаларда пахта тайёрлаш йиллик планлари бажарилганига анча бўлди.

СССРнинг 60 йиллик юбилейи шарафига бошланган социалистик мусобақасига қўшилиб ишлаётган Хайрулла Тўраев, Болта Алламов, Севин Абдихолиқов сингари механик ҳайдовчилар ҳар куни 4-6 тоннадан ошириб пахта териб хирмонга тўкмоқдалар. Мавсумда 250—300 тоннадан «оқ олтин» териб хирмонга тўкиш мажбуриятини олган хўжалик дала гвардиячилари пахта териш агрегатларининг икки сменада ишлашини таъминламоқдалар.

Давлатга пахта сотиш йиллик планини шараф билан адо этган совхозимиз марди-майдонлари республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатини якдиллик билан кутиб олдилар. Ҳозир пахтазорларимизда амалга оширилаётган барча ишлар Мурожаатда талаб қилинганидек бажариляпти

У. ТИЛАКОВ,
Муборак районидаги «Гулистон» совхозининг механик-ҳайдовчиси.

ИККИНЧИ ДОВОННИ КЎЗЛАБ

Пахта халқимизнинг
жонажон иши,
Пахта ўзбекларнинг бахту
қуёши.
Илмимиз, кучимиз бари
сафарбар,
Пахта дер ўзбекнинг
кексадан ёши.

Атоқли шоиримиз Ғафур Ғулом ушбу сатрларда таърифлаганидек, халқимизнинг қардошлик оиласидаги обрў-эътибори, ҳурмати «оқ олтин»имиз туфайлидир. Пахтакорлик касбини фидокорона меҳнати билан улуғлаб келаётган республикамиз миришкор деҳқонларининг шу долзарб кунлардаги бутун куч-ғайрати бўлажак олти миллион тонналик улкан хирмонни тезроқ бунёд этишга қаратилган.

Ана шундай эзгу мақсад йўлида матонат кўрсатаётган пешқадам колхоз ва совхозлар, бўлим ва участкалар, бригада ва звеноларнинг марду майдонлари бирин-кетин юбилей йили учун олинган план ва мажбурият марраларини ортда қолдиряптилар. Пойтахт областининг Бекобод районидаги Дзержинский номли колхоз азаматлари ҳам биринчи довонни эгаллаб, социалистик мажбурият ҳисобига дурдона топшира бошладилар. Улар давлатга 5000 тоннадан ошиқ юксак сифатли «оқ олтин» етказиб бердилар. Ялпи ҳосилнинг асосий қисми «пўлат этак»лардан тўкилди. Хўжаликда 30 та терим агрегатидан унумли фойдаланилди. Йиғим-терим билан боғлиқ барча ишлар «дала-бункер-тележка-қабул пункти» методи асосида олиб борилмоқда.

Хўжалик меҳнатчиларининг бу меҳнат муваффақиятига, айниқса Х. Пардаев бошқараётган участка ва ўнлаб пешқадам бригадалар коллективларининг қўшган ҳиссалари салмоқли бўлди.

— Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг республикамиз барча меҳнаткашларига Мурожаатини, — дейди колхоз раиси Қ. Эгамназаров, —заршуносларимиз зўр мамнуният билан кутиб олишди. Бу даъватга жавобан биз яна 1400 тонна «оқ олтин» сотиш юзасидан юксак мажбурият олдик

Ҳозир колхоз пахтазорларида бўлган киши йиғим-терим ишлари Мурожаатда айтилганидек ташкил этилганлигининг гувоҳи бўлади. Ҳар бир теримчи, ҳашарчи, «зангори кема» капитанининг асосий эътибори қолган ҳосилни сўнгги граммигача териб олишга қаратилган. Хўжалик пахтазорларидаги зарбдор меҳнат, жасорат тобора кўкка бўй чўзаётган пахта бунтларида ўзини кўзкўз этмоқда.

Қ. ҲАМРОЕВ.

ҚАЛБ ДАЪВАТИ

Дўстгинам далалар чорлайди бугун,
Бахтимиз бағрига шошади юрак.
Биз ахир шербилак деҳқон фарзанди,
Мардларнинг сафида бўлмоқлик керак.
Қалбга ғурур солар юксак хирмонлар,
Унга ҳисса қўшмоқ нақадар шараф.
Деҳқон кўзи билан қарасак агар,
Оқ зарга ўхшайди тўрттала тараф.
Бир қўшиқ янграйди пахтазор узра,
Дилларга бахш этиб кучли иштиёқ.
Шу қўшиқ сеҳридан туғилар сурур,
Ўзига чорлайди ҳар битта чаноқ.
Чаноқлар бахт бўлиб кўринар кўзга
Ким ахир бахтидан ўгиради юз.
Пахта ишқи билан юраклар масрур,
Зафарга ошнадир сахий олтин куз.
Юр дўстим қолмасин юракда армон.
Пахтазор майдони кутмоқда бизни.
Оппоқ эгатларда урайлик жавлон,
Шодликка бағишлаб ҳар кунимизни.

Венера ИБРОҲИМОВА.

Изоҳнинг ҳожати йўқ. А. Ҳолиқов чизган расм.

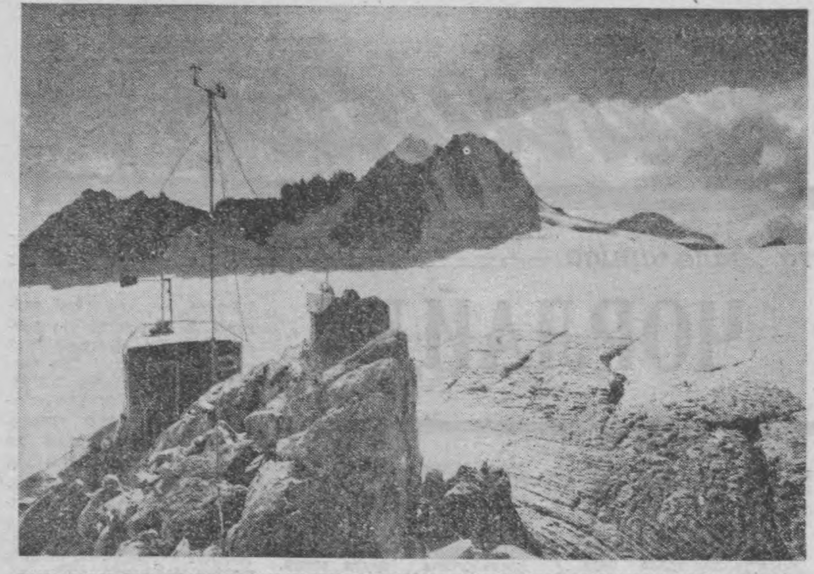

Юксак тоғларда жойлашган Абрамов музлигидаги станцияда илмий тадқиқотлар қишин-ёзин тўхтамайди.

СУРАТЛАРДА: 1. Станциянинг умумий кўриниши. 2. Гляциолог Б. Кислов парма ёнида.

Б Рустамов фотолари.

СУВ КЕЛДИ— СУЛУВ КЕЛДИ

Оби-ҳаёт... Табиатнинг ҳеч қандай бойлигига алмашиб бўлмайдиган тирикликнинг бу манбаи сайёрамизнинг беқиёс бахти, қудрати, абадийлигининг асосидир. Сувнинг юксак қадрини билган инсон асрлар бўйи унинг йўлини узайтиришга, ариқлар тортиб ерни яшнатишга, сув қудрати билан ризқ-насиба ундиришга одатланган. Яшаб ўтган алломалардан бири сувни шундай таърифлаган эди: «Сув... Сенда на таъм бор, на ранг ва на ҳид, сени тугал таърифлашнинг ўзи мумкин эмас. Нималигингни билмай туриб, сендан роҳатланамиз, ҳаёт учун кераксан, деб айтиш нотўғри, сен ҳаётнинг ўзисан, бизга сезгиларимиз ҳис қила олмайдиган қувонч бахш этасан, йўқотган дармонимиз сен туфайли қайтади. Эҳсонинг сабабли юрагимизнинг қуриб қолаётган булоқлари яна қайнай бошлайди. Сен оламда энг улкан бойликсан...».

Ҳарнаким бордур жаҳон ичра ҳаёти — жони—сув,
Яшнаб ўсмоққа томирларда югурган қони — сув.
Ранг-баранг боғу чаманга файзу зийнатлар бериб,
Хушҳаво, хушбаҳра обод айлаган дунёни сув.

Шоир Ҳабибий ёзганларидек, сув эзгуликлар яратувчи гўзал имконидир. Бир имкон табиатнинг тўрт фаслида бизда аломат бир кайфиятни, туйғуларни, ҳайратларни уйғотади.

Сув кўнглимизга севинч, туйғуларимизга тинчлик, кайфиятимизга равшанлик бахш этгувчи мўъжизадир. Кўнгил тўлиб, ҳаловат истаб қолган дамларда сув бўйларини ихтиёр этишимизнинг боиси ҳам шундан.

Севимли ёзувчимиз Абдулла Қодирий ўзининг «Ўтган кунлар» романида табиат билан инсон гўзаллигини мана бундай нозиклик билан уйғунлаштирганки, мафтункор сатрлар бизни тамоман ўз ихтиёрига олади.

«Кумушбиби ариқ бўйидаги бир ўринни кўзлади-да, сакраб нариги юзига ўтди ва чўнқайди. Унинг кўзлари мулойимгина сув устига оғдилар, ариқнинг мусаффо тиниқ суви ёввошгина оқиб келар, Кумушбибининг қаршисига етганда гўёки унинг таъзими учун секингина бир чарх уриб қўяр, ўз устида ўтирган соҳиранинг сеҳрига мусаххар бўлган каби тағин бир каттароқ доирада айлангач, оҳистагина кўприк остига оқиб кетар эди. Ариқ сувининг ниҳоясиз бу ҳаракатини узоқ кўздан кечириб ўтиргач, қўл узатиб, сувдан олди ва юзини ювди. Унинг юзини ўпиб тушган сув томчилари билан ариқ ҳаракатга келиб чайқалди. Гўёки сув ичида бир фитна юз берган эди...»

Сувнинг имкони ҳам, мўъжизаси ҳам, баҳраси ҳам, қудрати ҳам беқиёс даражадан-йилга яшнаб-яшилланиб, турмушимизга фаровонлик ёйилиб боришида сувнинг беминнат ва буюк хизматлари бор.

Сув— ҳаёт, сув — қудрат,
сув — ҳосил элга,
Сув билан курранинг
қаримаслиги.
Дарё, кўл, ирмоқлар
туфайли бўстон,
Элимдан саодат
аримаслиги.

Сувнинг қадри юксак тутилган бизнинг давримизда халқимиз баҳра улашолмаётган қанча-қанча чашмаларнинг кўзини очди, олис-олис масофаларга сув йўлини узайтирди, каналлар қазиди, чўлларга оби-ҳаёт чиқарди. Қақраган даштлар ўрнида олтин бошоқларга айланиб буғдойлар етилди, чаноқларда чарақлаб, пахталар очилди, шарбатга тўлиб, боғлар яшнади.

Биз сувга сероб этилаётган Ватанимизнинг бугунги камоли ва тўкинлиги машаққатли ҳамда меҳнатли йўлларнинг эвазига келганини яхши биламиз. Сув билан боғлиқ бўлган тарихий қурилишлар биз учун ҳамма вақт қадрлидир. Биргина Фарғона каналининг қурилиши фақат «оқ олтин» бойлигини кашф этибгина қолмай, дўстлик ва саодатли меҳнатнинг қудратини ҳам намойиш этган омил бўлди. Одамлар ўша йиллари кўнгилга катта орзу ва ният тугиб, ўлкани фаровонлаштиришга астойдил бел боғладилар. Мардона меҳнат ҳам, қанотли қўшиқ ҳам Фарғона канали қурилишига кўчган эди ўша йиллари.

Сув — ернинг қони, яшилликнинг жони, деҳқоннинг олий истагидир. Сув оқиб турган жойда ер ўз тобига келади, чигитлар «оқ олтин»га айланади, инсон ҳаёт неъматларидан баҳраманд бўлади. Сув илмига ўзини бағишлаб, умри сувчилик билан ўтган деҳқон оталаримиз сувнинг хосияту ҳикматларини яхши биладилар. Шу боисдан ҳам эл нақлида «Сув келди-сулув келди», «Сув келди — нур келди» дейилади.

Қаҳрамон шаҳарлардан бири Керчда жуда катта майдонни эгаллаган ер ости тош қасри бор. Улуғ Ватан уруши йилларида тўрт томондан душман қуршовида қолган жангчиларимиз билан шаҳарда омон қолган аёллар ва болалар шу ернинг қудуғидан сув ичиб, жон сақлаганлар. Лекин тез орада душманлар қудуқ борлигини пайқаб, уни зарарлантирганлар. Шунда жангчилар нам тошлардан силқиб, зарра-зарра сувдан йиғилган биринчи қултумни болаларга, иккинчи қултумни ярадорларга берганлар. Учинчи қултумни эса ўзлари ичганлар. Бу кичик воқеа баъзан беҳуда сарф этиладиган сувнинг баҳоси аслида шу даражада тенгсиз ва қиёссиз эканлигидан сабоқ беради.

Сув — сафоли дамларнинг таянчи. У жонимизгагина эмас, нигоҳларимизга ҳам роҳат улашади. Денгиз соҳилининг манзаралари ўзгача. Шовқин билан бир-бирига урилиб, нигоҳларга шода-шода маржонларни армуғон этган тўлқинларда ҳам буюк қудратни, ҳам ғоят нафис санъатни кўрамиз.

Мажнунтоллар таъзимини камтарона кабул этиб, олисларга сокин йўл олган сойнинг завқлари қанча?!...

Ариқ қазиб, сув чиқазган кишилар ҳаммавақт юқори эътиборга сазовор бўлганлар. Чунки сув омонликка манба бўлган ҳаёт заруратидир.

Сув дўстлик воситаси ҳамдир. Қирғоқлар узра қурилган кўприклар эзгулик ишига хизмат қилади.

Сувнинг хосиятини яхши билган ота-боболаримиз оқил фарзандларни «сувдай сероб бўлгин», «йўлинг сувдай равон бўлсин» деб дуо қиладилар.

Кун иссиғида йўлга тушган одам ариқ бўйига бир дамгина ўлтириб, юзларига муздек сувни босиб роҳатланишига нима етсин?! Ёки сой бўйларида бир дамгина шеърхонлик қилишнинг, дилкаш суҳбат қуришнинг завқини айтмайсизми?

Сув бўйларини тоза тутиш, ариқларни мусаффо сақлаш бизнинг шарафли бурчларимиздан биридир.

Маълумки, Ер шарининг жуда катта қисмини сув ташкил этади. Лекин истеъмол қилинадиган сув миқдори жуда оз. Олдимиздан оққан сувнинг қадрини баланд тутсак, уни ғуборламасак, беҳудага сарфламасак, у бизнинг доимий хизматимизда бўлади. Буни гоҳ кундузи, хоҳ тунда обиҳаётнинг ҳар қатрасини гавҳар билиб, бир литрида ўн литр нафини кўраётган бедор, посбон сувчилар, айниқса, яхши билишади.

Табиатнинг табиати нозик, дейдилар. Биз уни муҳаббат билан парвариш эта олсак, у биздан беқиёс даражадаги эҳсонларини, гўзаллик ва шодликларини аямайди. Ҳамма гап инсоннинг табиатга бўлган эътибори ва меҳру-муҳаббатида қолган.

Маъпура МУҲАМЕДОВА.

ДОНОЛАР ДЕЙДИЛАРКИ...

● Табиатдаги ҳайвонлар, қушлар, ўсимликларни севиш керак — ҳаёт гўзаллиги шуларда.

А. КУПРИН.

● Табиат биздан ўз сирларини яширмайди, уни диққат билан ўргана олиш лозим.

Н. РИЛЕНКОВ.

● Табиат китоби инсон билим манбаининг туганмас хазинасидир.

Ф. ВОЛЬТЕР.

● Ўрмон бизга хизмат қиладиган ҳамма машиналар орасида энг узоқ яшайдиган, аммо бузилса, тузатиш қийин бўлган бебаҳо бойликдир.

Л. ЛЕОНОВ.

ТАБИАТ ВА ИНСОН 7(47)

ГРУЗИЯ ЧОЙИ

1921 йилда Грузия чойзорлари бор-йўғи минг гектарга яқин эди. Чет эллик мутахассислар Грузияда чой етиштириш истиқболсиз, ери ва иқлими тўғри келмайди, деб бир овоздан жар солишди.

Бироқ 30-йиллар бошида Колхида ботқоқликлари сувини қочириш бошланди. Янги ўзлаштирилган ерларда боғлар гуллаб яшнади, чой буталари кўкарди. 1980 йилга келиб республикада чой барги ҳосили 500 минг тоннадан ошиб кетди.

Бу ишда чой селекционери, Давлат мукофоти лауреати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, академик Ксения Ермолаевна Бахтадзенинг ҳиссаси катта.

Кўпгина мамлакатларда селекционерлар чойнинг янги юқори ҳосилли навларини яратишга уриниб кўришди. Аммо уларнинг ҳаракатлари беҳуда кетди. Ксения Ермолаевна биринчи бўлиб буни амалга оширишга эришди. У яратган «Гузинский-5» нави одатдаги навларга қараганда гектар бошига 25 процент кўп барг бермоқда. Бахтадзе яратган яна бир навга «Қиш қахрамони» деб ном берилди. Бунинг боиси шундаки, бу нав ҳатто 20 даражали совуққа ҳам чидаш бера олади. Ваҳоланки, совуққа энг чидамли деб тан олинган япон нави ҳатто 14 даражадаёқ нобуд бўлади.

Бахтадзе шогирдлари яна бир юқори сифатли «Колхида» навини яратдилар.

ЎРТА ОСИЁДА ЗУБРЛАР

МУАММО, МУЛОҲАЗА ВА ТАКЛИФЛАР

Ҳайвонот олами нақадар бой ва ранг-баранг. Дунё яралгандан бери қанчадан-қанча жониворлар қирилиб кетди, айрим турлари фақат китоблару эртакларда тилга олинади. Улкан ҳайвонлардан бири—зубрлар тақдири ҳам мана шундай аянчли бўлган.

Зубрлар ҳўкизларнинг энг йирик туридир. Унинг узунлиги 2 метр, оғирлиги бир тоннагача етади. Тузилиши бунчалик қўпол ва вазмин бўлишига қарамай, жуда ҳаракатчан ва чаққон, 3 метрли чуқурлик ва 2 метр баландликдаги тўсиқлардан бемалол сакраб ўта олади.

Зубрлар кичик-кичик пода бўлиб ҳаёт кечиради. Одатда бир неча урғочи зубрлар ёш болалари билан, буқалари эса алоҳида 5—6 тадан бўлиб кезиб юришади. Фақат август ва сентябрь ойларида кўпайиш вақти келганда буқалар ўзлари ёқтириб қолган она зубрлар тўдасига келиб қўшилади.

Она зубр баҳорда ёки ёзнинг биринчи ойларида болалайди. Бузоқчаси орадан бир соат ўтар-ўтмас оёққа туради ва онаси орқасидан қоқилиб-суқилиб юра бошлайди.

Зубрлар, одатда, турли ўсимликлар — ўтлар, дарахтларнинг майда шох ва новдалари, барглари, пўстлоқлари билан овқатланади. Айрим пайтларда ёввойи олма ва нок мевалари, баъзида қўзиқоринни истеъмол қилади.

Мамлакатимиз территориясида зубрларнинг икки — Беловежск ва Кавказ турлари учрайди. Асрлар давомида бўлиб турган урушлар, эпидемия ва беаёв ов қилиш оқибатида зубрлар ҳам бошқа ҳайвонлар қаби кескин камайиб кетди.

1923 йили поляк табиатшунос олими Ян Штолеман зубрларнинг батамом қирилиб кетишига қарши курашга чиқди. Унинг зубрларни ҳимоя қилиш Халқаро ташкилотини тузиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинди. Ташкилот дастлаб ўз «хўжалиги»ни тартибга келтирди. Буни қарангки, 15 мамлакатда атиги 56 та зубр қолган экан. Уларнинг аксарияти буқалар бўлиб, кўпи қариб қолган, насл қолдиришга ноқодир эди. Шунинг учун ҳам зубрларни кўпайтириш ишлари ўта секинлик билан борди. Бунинг устига яна қандайдир эпидемия тарқаб, у зубрлар сонини икки марта камайтириб юборди. Шунда зубрларни Америка бизонлари билан чатиштириш фикри туғилди.

Шу йўл билангина зубрлар зотини сақлаб қолиш мумкин эди. Дарҳақиқат, мазкур усул тез орада ўз самарасини берди. Океан ортидан келтирилган кўплаб она бизонлар зубрлар билан урчитилди. Онаси Америка бизони бўлган бузоқлар худди отаси зубрга ўхшарди.

Орадан 13 йил ўтгач, Кавказда зубрлар яна пайдо бўлди. Олтин баҳосида сотиб олинган 5 та зубр-бизонлар аввал Кавказ қўриқхоналарига келтирилди. 4 йилдан сўнг улар сони 11 тага, 12 йилдан кейин эса 106 тага етди. 1980 йилда СССРдаги зубрлар сони 1700 тага етганлиги аниқланди. Шулардан 655 таси Беловежск қўриқхонасида, қолгани Кавказда асраляпти.

1960 йилда Беловежск қўриқхонасидан олтита, Кавказдан тўртта зубр Ўрта Осиёга, Қирғизистоннинг Сарычелак қўриқхонасига келтирилди. Улар бу ер шароитига тез ва осон кўникишди. 1970 йилга келиб вояга етган 2 урғочи зубр Ўрта Осиё шароитида биринчи марта насл берди. Шундай қилиб, улар ўзларига яна бир янги макон топишди.

Мақолада зубрларга батафсилроқ тўхташдан мақсад шундаки, уларни кўпайтиришнинг жуда катта илмий ва иқтисодий аҳамияти бор. Ҳар биридан ўрта ҳисобда 500—600 килограммгача гўшт, — 4—6 килограммгача жун олиш мумкин. Шунинг учун ҳам мамлакатимизда зубрлардан халқ хўжалиги мақсадларида фойдаланишга катта эътибор берилмоқда. Зубр-бизонларни уй қорамоллари билан ҳам чатиштириб, насл олиш мумкинлиги амалда синаб кўрилмоқда. Шу йўл билан гўшт, сут, ёғ, жун олишни кўпайтиришга эришиш мумкин.

Жанубий Қирғизистоннинг табиати, иқлим шароити зубрлар учун жуда қулайдир. Бу ерда зубрлар ўрмон ўтлари, дарахтсимон буталар билан озиқланади. Улар яшаш жойларида ўзларини хўжайинлардек ҳис қилишади. Йиртқичлардан бўри у ёқда турсин, ҳатто қўнғир айиқ ҳам 20 йил мобайнида бирорта зубр билан «ҳазиллашган» эмас.

Табиат яратган бу улкан ҳайвонни Ўрта Осиё иқлим шароитига мослаштириш қарийб 20 йилдан буён олиб борилмоқда. Улар сони йилдан-йилга кўпаймоқда.

Мулоҳаза шуки, ушбу фойдали ҳайвонни республикамизнинг тоғ ва ўрмон зоналарида парвариш қилиб кўпайтиришни, у билан боғлиқ илмий кузатишларни олиб борсак, қандай бўларкан?

Илгарилари қўтослар фақат Помирда яшайди, дейишарди. Кавказ олимларининг кўп йиллик меҳнатлари зое кетмади. Ҳозир бу ердаги тоғларда кўплаб қўтос фермалари мавжуд.

Қисқаси — ярим аср муқаддам сони бутунлай тугаб кетай деб қолган зубрлар сақлаб қолинганлиги ниҳоятда қувончли ва олийжаноб ишдир. Бу, табиатни севиб, унинг бойликлари эъзозланса, қувончли натижаларга эришилаверишини яққол кўрсатиб турибди.

Р. ҲАЙИТБОЕВ,
Бутуниттифоқ қоракўлчилик илмий-тадқиқот институтининг кичик илмий ходими.

ОНА-ТАБИАТНИ БИЛАСИЗМИ?

ЎЛКАМИЗ НАБОТОТ ВА ҲАЙВОНОТ ОЛАМИ

Ҳурматли она табиат шайдолари! Шуни қувонч билан таъкидлашимиз керакки, викторинамизнинг ҳар сафарги саволларига сизлардан кўплаб жавоб оляпмиз. Жумладан, 22 сентябрда эълон қилинган саволлар ҳам газетхонларимизда катта қизиқиш уйғотган. Буни улардан олинган жавоблар кўрсатиб турибди. Викторинамизнинг доимий иштирокчиси тошкентлик М. ИСҲОҚОВА бу сафар биринчи саволда янглишиб, иккинчи ва учинчисини тўғри топган.

Шунингдек, Самарқанд область Пайариқ районидан Н. ЭГАМНАЗАРОВ, Андижон область Избоскан районидан Д. ШОДМОНҚУЛОВА, Жиззах область Арнасой районидан С. АҲМЕДОВ, Наманган область Поп районидан М. МАТКАРИМОВ, Сирдарё область Ворошилов районидан Х. АЪЗАМОВАЛАР эса биринчи ва иккинчи саволларга тўғри жавоб йўллаб, учинчисида янглишишган. Викторинамизнинг ўтган турида маймунжон, силовсин ва чағалай акс этган эди. Биз «Ота табиатни биласизми?» деб номланган викторинамизда қатнашаётган барча газетхонларга чуқур миннатдорчилик билдирамиз. Қуйида улар эътиборига навбатдаги саволларни ҳавола этамиз!

Азиз она табиат шайдолари, ушбу суратларда нималар акс этган?

Жавобларингизни кутамиз.
А. ЛЕСНЯК фотолари.

САҲРО «ТИМСОҲИ»

Табиатшунос ён дафтаридан

Кун оға бошлаган пайт. Кун бўйи жилмайиб турган қуёш гардиши саксовуллар ўсиб ётган барханлар узра чўка бошлади. Узоқда чўпон ўтовлари кўринди.

Инсоннинг яшаш жойлари ва сув яқинлигини сезган туялар фақат бу ўзларига хос бўлган тарзда лўкиллаб юришга ўтишди. Қуёшнинг баданни қиздирувчи жазирама иссиғида узоқ вақт ҳориб-чарчаб юрилгандан сўнг ўтов яқинига тўшаб қўйилган гилам узра чўккаладик-да, қаҳрабо чойни мазза қилиб ичишга тушдик.

Ҳадемай, кўк узра ой кўринди.

Москвадан келган аспирантка Галина Владимировна уйқуга ётиш олдидан ой ёритиб турган саҳрода сайр қилмоқчи бўлди. Аммо у 1—2 минут ўтар-ўтмас орқасига қайтиб келди. Унинг ранги оқариб кетганидан нимадандир қўрққани билиниб турарди.

— Барханларда бир тимсоҳ юрибди, — деди Галина ҳайратомуз. — У менга ташланмоқчи бўлди.

Қўл фонарларини олдик-да, қизни қўрқитган ҳайвонни кўриш учун чопдик. Унча баланд бўлмаган тепалик орқасида ғазабидан бўйнини дўппайтириб турган бўз эчкемарга дуч келдик. У жағини катта очиб, ғазаб билан думини гоҳ у, гоҳ бу ёнга урарди.

Йиртқич биздан қўрқиб кетди шекилли. бархан қиялиги узра юқорига аста кўтарила бошлади. Ой ёруғида унинг сояси янада баҳайбат бўлиб кўринар, қачонлардир ер куррасида яшаган, аммо эндиликда йўқ бўлиб кетган афсонавий ҳайвонларни эслатарди. Биринчи марта кўрганимда мен ҳам янглишиб, уни бошқа йиртқич ҳайвонларга ўхшатгандим.

— Қўрқманг. У саҳро тимсоҳи — бўз эчкемар. Одамга ҳужум қилмайди, — дея изоҳ берди ўтов эгаси Алибек ота. — Баҳорда у бизнинг манзилгоҳимиз яқинига жойлашиб олди. Биз унга аҳён-аҳёнда овқат бериб турамиз. Шу боисдан эчкемар ўтовимиз яқинида айланиб юради.

Эрталаб нарсаларимизни йиғиштираётиб, шаҳардан олиб келган озиқ-овқатларимиз бироз айниб қолганини сездик-да, уларни бўз эчкемарга беришга қарор қилдик. Узунлиги 1,5 метр келадиган ҳайбатли ҳайвон уларни икки бор ютишдаёқ ямлаб қўйди ва «яна борми?» дегандек кичкина кўзларини бизга тикди.

Бир неча кундан кейин таниш биолог гулхан устида бизга саҳроларда яшовчи ҳайвонлар ҳаёти ва феъл-автори тўғрисида сўзлаб берди. Унинг ҳикоя қилишича, бўз эчкемар кўпинча саҳроларнинг хилват, саксовуллар ўсиб ётадиган ерларида учрайди. У майда тошбақалар, қушлар тухуми ва полапонлари билан озиқланади. Бу билан ҳайвонот оламига зарар етказади. Аммо унинг фойдали томони ҳам бор. Бўз эчкемар чаёнлар, фаланглар, майда кемирувчиларни ҳам тутиб ейди.

Унинг териси чиройли ва жозибадор. Танасининг тепа томони бўйлаб тиниқ қора рангли йўлчалар кетган. Терисидан турли хил галантерия буюмлари (тасмалар, сумкачалар, кармончалар) тайёрлашда фойдаланилади.

Уттизинчи йилларда бўз эчкемарларни саноат мақсадларида овлаш ташкил этилган эди. Натижада уларнинг сони кескин камайиб кетди. Ҳозирги вақтда уларни овлаш таъқиқланган.

В. УРИЦКИЙ.

Редактор
И. СУЛАЙМОНОВ.

Телевидение

ПАЙШАНБА

28 ОКТЯБРЬ

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 «Горнчилар, қаердасиз!»
10.25 «Никколо Паганини». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
11.30 Калуга касаба союзлари рус халқ хорининг концерти.
11.50 Ишлаб чиқариш гимнастикаси.
12.20 Янгиликлар.
* * *
15.00 Янгиликлар.
15.20 «Беларусьфильм» киностудиясининг спорт ҳақидаги ҳужжатли фильмлари.
15.40 «Бил ва уддала».
16.25 А. Толстой. Асарлари саҳифаларида.
17.10 Шахмат мактаби. Разрядлилар синфи.
17.40 «Орлёнок» телестудиясининг концерт зали.
18.25 «Комсомолчасига, зарбдорчасига». ВЛКСМ XIX съезди номли Бутуниттифоқ отрядининг Тюмень қурилишларидаги иши ҳақида.
18.45 «Миллионлар ленинча университети».
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 «Фан оламида». Тарту университетининг 350 йиллигига. Кўрсатувда Эстония Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари К. Г. Вайно иштирок этади.
20.20 «Никколо Паганини». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Ижодхонадаги учрашувлар». Телевизион ҳужжатли фильм.
22.35 «Дунё воқеалари».
22.50 Кубань Давлат казаклар хорининг концерти.

● МТ II

18.30 Янгиликлар.
18.45 «Юлька». Бадиий фильм.
20.00 СССР халқ артисти О. Бардина иштирокида фильм-концерт.
20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар».
20.45 «Ўсимликлар олами».
21.30 «Время».
22.05 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Торпедо» (Москва) — «Динамо» (Тбилиси). «Торпедо» стадионидан олиб кўрсатилади.

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар программаси.
11.30 Ўзбекистон ССР тарихи. Ўзбекистон урушдан кейинги тикланиш ва халқ хўжалигини ривожлантириш йилларида (рус.).
12.00 Болалар учун. «Фонарик» (такрорий).
12.30 Ўзбекистон ССР тарихи. Ўзбекистон урушдан кейинги тикланиш ва халқ хўжалигини ривожлантириш йилларида.
* * *
18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 Болалар учун мультфильм.
18.20 СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Ҳужжатли кино экрани».
19.00 «Фан уфқлари» (рус.).
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.50 «Икарлар». Ҳужжатли фильм («Ўзбектелефильм»).
20.00 «Шеърият дафтаридан». А. Орипов
20.30 «Ахборот».
20.55 И. Малаков, Ф. Баратова, Х. Умарова, Х. Султонов ижросида ўзбек халқ қўшиқлари.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Бугун оламда нима гап!» Халқаро аҳвол кундалиги.
22.20 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Баҳс». Ахлоқий-этик мавзуда кўрсатув.
23.20 Янгиликлар.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Р. 07447

БИЗНИНГ АДРЕС: 700 000. ТОШКЕНТ —П, ЛЕНИН КЎЧАСИ, 41* ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-54-33, 32-54-42. Масъул секретари — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-54-48, 32-56-25. Партия турмуши бўлими — 32-56-34, 32-56-22. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52, 32-56-39. Таржима бўлимлари — 32- 33-81-42. 56-37. 32-54-54. Сатира ва юмор бўлими — 32-54-52. Иллюстрация бўлими — 32-56-27, 32-58-83. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Нашриёт диспетчери — 32-78-94 Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64543. А. 1147. 14